

Laki

sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään Puolustusvoimien Pääesikunnan rikostorjunnasta ja Puolustusvoimien sotilaskurinpitomenettelyssä käsiteltävien rikosten selvittämisestä. Laissa säädetään lisäksi menettelystä sotilaskurinpitoasiassa, siinä määrättävistä seuraamuksista sekä sotilasoikeudenkäyntimenettelyn aloittamisesta.

Sotilaskurinpitomenettelyn alaisista henkilöistä säädetään:

- 1) rikoslain (39/1889) 45 luvussa;
- 2) puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007);
- 3) asevelvollisuuslaissa (1438/2007);
- 4) naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa (285/2022);
- 5) vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetussa laissa (556/2007);
- 6) sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006); sekä
- 7) rajavartiolaitoksen hallinnosta annetussa laissa (577/2005).

Sotilaskurinpitomenettelyssä voidaan tutkia teko, jos on syytä epäillä sotilaskurinpitomenettelyn alaisen henkilön syyllistyneen sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 2 §:ssä tarkoitettuun rikokseen. Tällaisesta teosta kurinpitorangeistus voidaan määrätä kurinpitomenettelyssä tai tuomita sotilasoikeudenkäynnissä tämän lain ja sotilasoikeudenkäyntilain mukaisesti.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Pääesikunnan rikostorjuntaan sovelletaan esitutkintalain (805/2011) ja pakkokeinolain (806/2011) säännöksiä rikosten selvittämisestä, jollei jäljempänä tässä laissa säädetystä muuta johdu.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, henkilötietojen käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetussa laissa (332/2019).

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *rikostorjunnalla* rikoksen estämistä, paljastamista ja selvittämistä;
- 2) *rikoksen estämisellä* toimenpiteitä, joiden tavoitteena on estää rikos, sen yritys tai valmistelu, kun henkilön toiminnasta tehtyjen havaintojen tai siitä muuten saatujen tietojen vuoksi voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, taikka keskeyttää jo aloitetun rikoksen tekeminen tai rajoittaa siitä välittömästi aiheutuvaa vahinkoa tai vaaraa;
- 3) *rikoksen paljastamisella* toimenpiteitä, joiden tavoitteena on selvittää, onko esitutkinnan aloittamiselle esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua perustetta, kun henkilön toiminnasta tehtyjen havaintojen tai siitä muuten saatujen tietojen vuoksi voidaan olettaa, että rikos on tehty;
- 4) *rikoksen selvittämisellä* rikoksen esitutkintaa;
- 5) *sotilaskurinpitomenettelyllä* rikosprosessia, joka käsittää sotilasrikoksen esitutkinnan ja erityisen kurinpitomenettelyn, jossa teosta voidaan määrätä kurinpitorangeistus siten kuin tässä laissa säädetään;
- 6) *sotilasrikoksilla* sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:ssä tarkoitettuja sotilasoikeudenkäyntiasioina käsiteltäviä rikoksia;
- 7) *Pääesikunnan rikostorjuntatehtäviä hoitavalla viranomaisella* viranomaista, joka estää, paljastaa ja selvittää sotilasrikoksia sekä estää ja paljastaa sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyviä rikoksia.

2 luku

Pääesikunnan rikostorjunnassa noudatettavat yleiset periaatteet

4 §

Perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen

Pääesikunnan rikostorjuntatehtäviä hoitavien on kunnioitettava perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä toimivaltuuksia käyttäessään valittava perusteltavissa olevista vaihtoehdoista se, joka parhaiten edistää näiden oikeuksien toteutumista.

5 §

Suhteellisuusperiaate

Pääesikunnan rikostorjunnassa suoritettavien toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

6 §

Vähimmän haitan periaate

Pääesikunnan rikostorjunnassa suoritettavilla toimenpiteillä ei kenenkään oikeuksiin saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

7 §

Tarkoitussidonnaisuuden periaate

Pääesikunnan rikostorjunnan toimivaltuuksia saa käyttää vain tässä laissa säädettyyn tarkoitukseen.

II OSA

SOTILASKURINPITOMENETTELY

3 luku

Esitutkinta

8 §

Esitutkinnassa noudatettavat periaatteet

Sen lisäksi mitä 2 luvussa säädetään, esitutkinnassa on noudatettava erityisesti seuraavia esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa säädettyjä periaatteita:

- 1) tasapuolisuusperiaate;
- 2) hienotunteisuusperiaate;
- 3) syyttömyysolettama;
- 4) oikeus olla myötävaikuttamatta rikoksensa selvittämiseen.

9 §

Esitutkinnan toimittaminen kurinpitoesimiehen tai syyttäjän aloitteesta

Kurinpitoesimiehen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että sotilasoikeudenkäyntilaissa tarkoitettu rikos on tehty. Kurinpitoesimiehen on viipymättä kirjattava esitutkintalain 3 luvun 1 §:n mukaisesti ilmoitus. Esitutkinnan toimittamiseen ja sitä koskeviin päätöksiin sovelletaan mitä esitutkintalaissa tarkemmin säädetään, ellei 14 §:stä muuta johdu.

Esitutkinta on myös toimitettava, kun valtakunnansyyttäjä tai sotilasoikeudenkäyntilain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu syyttäjä niin määrää.

Puolustusvoimien tiedustelulaitoksen virkamiehen tekemäksi epäillyn rikoksen esitutkinnan toimittaa Pääesikunta siten kuin 11 luvussa säädetään.

10 §

Esitutkinnan toimittaminen Pääesikunnan aloitteesta

Sen lisäksi, mitä 9 ja 12 §:ssä säädetään, Pääesikunnan tutkinnanjohtajana toimiva sotilaslakimies tai muu tutkinnanjohtajan tehtävään määrätty virkamies voi päättää esitutkinnan

aloittamisesta esitutkintalain 3 luvun 3 §:n mukaisesti. Tällöin on viipymättä kirjattava ilmoitus siten, kuin esitutkintalain 3 luvun 1 §:ssä säädetään. Esitutinnan aloittamista koskevasta päätöksestä on ilmoitettava kurinpitoesimiehelle, ellei se vaaranna esitutinnan suorittamista.

11 §

Esitutinnan toimittaminen poliisin aloitteesta

Sen lisäksi, mitä 9, 10 ja 12 §:ssä säädetään, poliisi voi päättää esitutinnan aloittamisesta esitutkintalain 3 luvun 3 §:n mukaisesti. Poliisin on viipymättä kirjattava ilmoitus siten, kuin esitutkintalain 3 luvun 1 §:ssä säädetään. Esitutinnan aloittamista koskevasta päätöksestä on ilmoitettava kurinpitoesimiehelle, ellei se vaaranna esitutinnan suorittamista.

12 §

Esitutinnan toimittavat virkamiehet

Esitutinnan toimittamisesta huolehtii kurinpitoesimies, jonka alaisessa joukossa tai hallintoyksikössä rikos on tehty tai rikoksesta epäilty palvelee. Esitutinnan toimittamisesta voi tarvittaessa huolehtia myös ylempi kurinpitoesimies. Esitutinnan toimittamisesta huolehtiva virkamies toimii samalla tutkinnanjohtajana tai määrää alaisensa tutkinnanjohtajaksi.

Jos ylemmän kurinpitoesimiehen tietoon on tullut, että alempi esimies ei ole ryhtynyt toimenpiteisiin epäillyn rikoksen johdosta, hänen on asian laadun niin vaatiessa määrättävä esitutkinta suoritettavaksi tai otettava asia käsiteltäväkseen.

Tutkittaessa sotilasoikeudenkäyntilaissa tarkoitettua rikosta tutkinnanjohtajana on tämän lain 22 §:n 1 momentissa tarkoitettu pidättämiseen oikeutettu virkamies tai perusyksikön päällikkö. Perusyksikön vääpeli voi olla tutkinnanjohtajana asiassa, jossa toimitetaan 13 §:n 2 momentin mukainen esitutkinta ja jossa voidaan määrätä 33 §:n 4 momentissa mainittu seuraamus. Tutkijana toimii puolustusvoimissa palveleva virkamies. Tutkijalla tulee olla riittävä koulutus esitutkintaan.

Kurinpitoesimies voi pyytää 94 §:ssä tarkoitettuja virkamiehiä suorittamaan esitutinnan. Jos esitutkinta siirtyy Pääesikunnalle, edellä mainitussa pykälässä tarkoitettu virkamies toimii myös tutkinnanjohtajana.

13 §

Esitutinnan laajuus

Esitutkinta toimitetaan tutkittavana olevan asian laadun ja kurinpitoasian ratkaisemisen tai syyteharkinnan edellyttämässä laajuudessa. Esitutkinnassa on selvitettävä esitutkintalain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettut asiat.

Jos epäilty tunnustaa tutkittavana olevan teon, esitutkinta voidaan päättää ja saattaa asia kurinpitoesimiehen ratkaistavaksi, jos:

- 1) teko on vähäinen;
- 2) on selvää, ettei asianomistajalla ole vaatimuksia; ja
- 3) esitutinnan jatkaminen asian selvitettyyn tilaan nähden on kokonaisuutena arvioiden tarpeetonta.

14 §

Esitutinnan toimittamatta jättäminen ja lopettaminen

Kurinpitoesimies saa jättää esitutinnan toimittamatta tai lopettaa jo aloitetun esitutinnan, jos hän käytettävissään olevan aineiston perusteella katsoo, että epäilty teko on ilmeisesti johtunut olosuhteet huomioon ottaen anteeksi annettavasta huomaamattomuudesta, ajattelemattomuudesta tai tietämättömyydestä taikka tekoa olisi muuten pidettävä kurin ja järjestyksen ylläpitämisen kannalta vähäisenä. Esitutinnan toimittamatta jättämisestä ja lopettamisesta on tehtävä kirjallinen päätös siten, kuin esitutkintalain 11 luvun 1 §:ssä säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kurinpitoesimies tai häntä ylempi kurinpitoesimies voi määrätä, että esitutkinta toimitetaan tai aloitetaan uudelleen, jos siihen asiassa ilmenneiden uusien seikkojen vuoksi on perusteltua aihetta.

15 §

Asianosaisten kuulusteleminen

Esitutkinnassa on kuulusteltava epäilty ja asianomistajaa. Asianomistaja, jolla ei selvästikään ole tutkittavaa asiaa selväviä tietoja, saadaan jättää kuulustelematta, jos hän on muutoin antanut kurinpitoasian ratkaisemista varten tarvittavat tiedot. Asianosaisten on oltava itse läsnä kuulustelussa.

Asianosainen saa antaa kuitenkin lausumansa puhelimitse tai muulla tiedonsiirtovälineellä, jollei siitä aiheudu haittaa eikä se vaaranna tutkinnan luotettavuutta. Epäillyn osalta edellytyksenä on lisäksi, että asia on vähäinen ja että henkilökohtainen kuuleminen aluksella palvelemisesta tai muista erityisistä olosuhteista johtuen huomattavasti viivyttäisi asian käsittelyä. Mainittujen rajoitusten estämättä epäillyn aikaisemman kuulustelun vähäinen täydentäminen saadaan toimittaa puhelimitse tai muulla tiedonsiirtovälineellä.

16 §

Kuulustelija

Kuulustelijan on oltava muu kuin rikoksesta epäillyn suoranainen esimies. Mainittu esimies voi kuitenkin toimittaa kuulustelun yksinkertaisessa ja selvässä asiassa, josta on vakiintunut seuraamuskäytäntö, jos aluksella palvelemisesta tai muista erityisistä olosuhteista johtuen muuta kuulustelijaa ei ole saatavissa.

17 §

Sotilaslakimiehen lausunto

Kurinpitoesimiehen on hankittava asiasta sotilaslakimiehen lausunto, jollei siitä aiheudu asian käsittelylle huomattavaa viivästymistä. Lausunto saadaan jättää hankkimatta yksinkertaisesta ja selvästä asiasta.

18 §

Lopputoimenpiteet ja lisätutkinta

Epäillylle on ennen kurinpitoasian ratkaisemista varattava tilaisuus perehtyä sotilaslakimiehen lausuntoon ja muuhun esitutkinnassa kertyneeseen aineistoon ja lausua siitä. Epäilty voi antaa lausumansa myös puhelimitse tai muulla tiedonsiirtovälineellä, jos 15 §:n 2 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät. Tällöin epäillylle on tarvittaessa suullisesti

selostettava esitutkinnassa kertyneen aineiston olennainen sisältö. Vastaava tilaisuus on varattava asianomistajalle hänen pyynnöstään.

Epäillylle ei tarvitse varata 1 momentissa tarkoitettua tilaisuutta, jos:

1) esitutkinta on toimitettu 13 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla eikä asiassa ole ilmennyt uusia seikkoja tai uutta selvitystä, josta epäiltyä olisi kuultava; tai

2) kurinpitopäätös on vapauttava.

Asianosaisen lausuma on otettava esitutkintapöytäkirjaan. Asianosainen voi pyytää lisätutkintatoimenpiteiden suorittamista. Pyyntö on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä esitutkinta-aineistoon perehtymisen jälkeen. Asianosaisen pyytämät lisätutkintatoimenpiteet on suoritettava, jos hän osoittaa, että ne saattavat vaikuttaa asiaan, ja jollei niistä aiheudu asian laatuun nähden kohtuuttomia kustannuksia.

Kurinpitoesimiehen on huolehdittava, että 1 ja 3 momentissa tarkoitetut toimenpiteet tehdään.

4 luku

Pakkokeinot kurinpitomenettelyssä

19 §

Pakkokeinot ja niiden käyttämiseen oikeutetut viranomaiset

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, sotilasrikoksiin sovellettavista pakkokeinoista ja niiden käyttämiseen oikeutetuista viranomaisista säädetään pakkokeinolaissa.

20 §

Kiinniottaminen ja pidättäminen

Ellei jäljempänä toisin säädetä, kiinniottamiseen ja pidättämiseen sovelletaan, mitä pakkokeinolaissa säädetään.

21 §

Kiinniottamiseen oikeutettu virkamies ja sotilas

Kiinniottamisen saa suorittaa:

- 1) ammattisotilaana palveleva kiinniotettavan esimies;
- 2) vartio-, päivystys- tai sotilaspoliisitehtävää suorittava sotilas;
- 3) sotilaalliseen turvaamis- tai järjestystehtävään määrätyn sotilassosaston päällikkö; sekä
- 4) 22 §:ssä tarkoitettu pidättämiseen oikeutettu virkamies.

22 §

Pidättämiseen oikeutettu virkamies

Pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä ovat:

- 1) asianomaisen joukkoyksikön komentaja ja häntä ylempi kurinpitoesimies;
  - 2) varuskunnan päällikkö ja komendantti;
  - 3) sotilaspoliisitehtävissä toimiva virassa oleva upseeri.
- Sota-aluksen päällikkö voi päättää pidättämisestä, jos:

- 1) 1 momentissa tarkoitettua pidättämiseen oikeutettua virkamiestä ei voida tavoittaa viestiyhteyksien toimimattomuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi;
- 2) asia ei siedä viivytystä; ja
- 3) pidättäminen on tarpeen aluksen yleisen järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi taikka vakavan henkilö- tai omaisuusvahingon estämiseksi.

23 §

Kiinniotettujen, pidätettyjen tai vangittujen säilyttäminen ja kohtelu

Kiinniotettua, pidätettyä tai vangittua henkilöä säilytetään päävartiossa tai muuten sotilasviranomaisen valvonnan alaisena taikka yleisessä vankilassa tai muussa säilytystilassa. Puolustusvoimien säilytystilan hyväksyy Pääesikunta.

Pidätettyihin ja kiinniotettuihin sovelletaan, mitä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa (841/2006) pidätettyjen ja kiinni otettujen kohtelusta säädetään.

Mitä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa säädetään:

- 1) poliisista, koskee sotilasviranomaisen säilyttämien henkilöiden osalta sotilasviranomaista;
- 2) poliisimiehestä tai vartijasta, koskee tämän lain 21 §:ssä tarkoitettua kiinniottamiseen oikeutettua henkilöä ja 94 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua virkamiestä;
- 3) säilytystilan esimiehestä, koskee päävartion tai muun valvotun tilan esimieheksi määrättyä virkamiestä; sekä

- 4) oikaisuvaatimuksen ratkaisijasta, koskee asianomaista joukko-osaston komentajaa.

Sotilasviranomaisen valvonnan alaisen tutkintavangin kohteluun sovelletaan, mitä tutkintavangin kohtelusta säädetään poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa.

Henkilön kiinniottamisesta, pidättämisestä ja vangitsemisesta sekä vapaaksi päästämistä on viipymättä ilmoitettava sille perusyksikön päällikölle tai muulle esimiehelle, jonka alainen kiinniotettu, pidätetty tai vangittu henkilö on.

24 §

Kiinniottamisesta ilmoittaminen ja kiinniotetun vapauttaminen

Kiinniottamisesta on viivytyksettä ilmoitettava pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle.

Kiinniotettu henkilö on päästettävä vapaaksi viipymättä sen jälkeen, kun kuulustelu on päättynyt tai kun kiinniottamisen muu peruste on lakannut, kuitenkin viimeistään ennen kuin 24 tuntia on kulunut kiinniottohetkestä, jollei häntä saman ajan kuluessa määrätä pidätettäväksi.

25 §

Henkilöntarkastus

Kiinniottamiseen oikeutetulla henkilöllä on oikeus kiinniottamisen, pidättämisen tai arestin täytäntöönpanon aloittamisen yhteydessä tarkastaa henkilö sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, jotka voivat vaarantaa säilyttämisen tai joilla tämä voi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua vaarallisia esineitä tai aineita on otettava tarkastettavalta pois. Ne on palautettava hänelle vapaaksi päästämisen yhteydessä, jollei siihen ole lain mukaan estettä. Menettelystä alkoholijuoman ja huumausaineen osalta säädetään 30 §:n 2 momentissa.

26 §

Määräaika syytteen nostamiselle

Syytteen nostamiselle määrättävästä ajasta silloin, kun vastaaja on vangittuna, säädetään pakkokeinolaissa.

27 §

Takavarikko sekä paikkaan ja henkilöön kohdistuva etsintä

Takavarikon sekä yleisen kotietsinnän, paikanetsinnän ja henkilöön kohdistuvan etsinnän saa pakkokeinolaissa tarkoitettujen virkamiesten lisäksi määrätä toimitettavaksi tämän lain 22 §:n 1 momentissa tarkoitettu pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Kiinniottamiseen oikeutettu saa kuitenkin ilman 1 momentissa tarkoitettua määräystä ottaa esineen haltuun takavarikoimista varten, jos asia ei siedä viivytystä. Kiinniottamiseen oikeutettu saa myös toimittaa yleisen kotietsinnän, paikanetsinnän ja henkilöön kohdistuvan etsinnän ilman 1 momentissa tarkoitettua määräystä, jos tarkoituksena on sellaisen esineen takavarikoiminen, jota on voitu seurata tai jäljittää verekseltään rikoksen tekemisestä tai etsintä on tarpeen vakavan henkilövahingon, omaisuusvahingon tai ympäristövahingon estämiseksi.

Etsintänä ei pidetä asevelvollisuuslain taikka naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain perusteella palveluksessa olevan käyttöön luovutetun varustekaapin siisteyden ja kaapissa säilytettävien Puolustusvoimien varusteiden kunnon tarkastamista.

Takavarikoitua esinettä voidaan säilyttää takavarikon toimittaneen sotilasviranomaisen huostassa niin kauan kuin takavarikko on voimassa.

28 §

Alkoholi- ja huumetestaus

Tämän lain 21 §:ssä tarkoitettu kiinniottamiseen oikeutettu sotilas saa määrätä Puolustusvoimissa palvelevan moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajan tai muussa rikoslain 23 luvussa tarkoitettussa tehtävässä toimivan henkilön kokeeseen, joka tehdään tämän mahdollisesti nauttiman alkoholin tai muun huumaavan aineen toteamiseksi. Koe voidaan tehdä ajotehtävää tai muuta rikoslain 23 luvussa tarkoitettua tehtävää suorittavalle taikka tällaiseen tehtävään ryhtyvälle. Kokeesta kieltäytynyt ajotehtävää tai muuta rikoslain 23 luvussa tarkoitettua tehtävää suorittava on velvollinen alistumaan pakkokeinolaissa tarkoitettuun henkilönläkatsastukseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu koe on tehtävä siten ja sellaisella menetelmällä, ettei siitä aiheudu tarpeetonta tai kohtuutonta haittaa tutkittavalle.

Pääesikunta antaa tarkemmat määräykset kokeen tekemisestä.

Alkoholi- ja huumetestauksesta saatu tieto on terveydentilätieto. Tätä tietoa saavat käsitellä vain ne henkilöt, jotka tietojen perusteella päättävät ajotehtävän tai muun rikoslain 23 luvussa tarkoitettua tehtävän suorittamisesta. Testitulokset tallennetaan henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 11 §:ssä tarkoitettuun sotilasoikeudenhoitorekisteriin, jos testitulokset edellyttävät tämän lain 9 §:ssä tarkoitettua esitutkinnan aloittamista tai kyseessä on 89 §:ssä tarkoitettua Pääesikunnan tutkittavaksi kuuluvan sotilasrikoksen selvittäminen.

29 §

Pakkokeinojen käyttämisen alueellinen ulottuvuus

Pakkokeinoja saa käyttää Puolustusvoimien käytössä olevalla alueella tai aluksella sekä muuallakin tilanteissa, joissa pakkokeinojen käyttöä ei voida lykätä eikä poliisiviranomaisen virka-apua ole nopeasti saatavilla.

Yksityisasunnossa saa toimittaa yleisen kotietsinnän kuitenkin vain, milloin sen tarkoituksena on sellaisen kiinniotettavan, pidätettävän tai vangittavan taikka kuulusteluun tai tuomioistuimeen tuotavan henkilön tavoittaminen, joka takaa-ajettaessa pakenee, taikka rikoksen teosta verekseltään jäljitetyn esineen takavarikoiminen.

30 §

Joukko-osaston komentajan tarkastus- ja etsintäoikeus

Joukko-osaston komentajalla on oikeus Puolustusvoimien käytössä olevalla alueella tai aluksella taikka ajoneuvossa, ei kuitenkaan yksityisasunnossa, toimituttaa Puolustusvoimien palveluksessa oleviin rikoslain 45 luvun alaisiin henkilöihin ja heidän hallinnassaan olevaan omaisuuteen kohdistuvia tarkastuksia ja etsintöjä Puolustusvoimien aseita, ampumatarvikkeita ja räjähdysaineita sekä huumausaineita ja alkoholijuomia koskevien määräysten noudattamisen valvontaa varten tai näiden määräysten rikkomisen selville saamiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön luvottomasti hallussaan pitämä ase, ampumatarvike ja räjähdysaine tai muu Puolustusvoimien omaisuus, sekä laittomasti tai luvottomasti hallussaan pitämä huumausaine ja alkoholijuoma saadaan ottaa talteen. Sen lisäksi, mitä alkoholilain (1102/2017) 86 §:ssä säädetään, avatussa tai avoimessa astiassa oleva alkoholijuoma saadaan kiinniottamiseen oikeutetun virkamiehen tai sotilaan päätöksellä hävittää. Jollei alkoholijuomaa tuomita menetetyksi rikoslain 10 luvun säännösten nojalla, se on palautettava sopivana ajankohtana ja viimeistään kotiuttamisen tai muun palveluksesta vapauttamisen ajankohtana. Menettelystä huumausaineen osalta säädetään huumausainelaissa (373/2008).

5 luku

Kurinpitoesimiehen toimivalta

31 §

Kurinpitoesimiehet

Kurinpitoesimiehiä ovat perusyksikön päällikkö ja hänen suoranaiset esimiehensä sekä 33 §:ssä säädettyin rajoituksin perusyksikön vääpeli.

Kurinpitoesimiehen kurinpitovallan alaisia ovat ne hänen alaisensa, joiden suoranainen esimies hän on.

32 §

Kurinpitoesimiehenä toimimisen rajoitukset

Kurinpitoesimies ei saa käsitellä asiaa, jos rikos on kohdistunut häneen henkilökohtaisesti tai jos hän on asiaan tai asianosaiseen sellaisessa suhteessa, että hänen puolueettomuutensa saattaa vaarantua.

Esimiehellä, jonka käskyvallan alaiseksi joku on määrätty vain tilapäisesti erityisen palvelustehtävän suorittamista varten, ei ole kurinpitovaltaa tähän nähden. Esimiehen on kuitenkin huolehdittava esitutkinnan toimeenpanosta ja ilmoitettava asiasta rikoksesta epäillyn kurinpitoesimiehelle.

Jos rikoksesta epäilty on ennen kurinpitoasian ratkaisua siirretty toisen kurinpitoesimiehen alaiseksi, on asian käsitteleminen siirrettävä tälle esimiehelle.

Rikosta koskeva asia voidaan siirtää ylemmän kurinpitoesimiehen käsiteltäväksi, jos samaan rikokseen osallistuneet ovat eri kurinpitoesimiesten rankaisuvallan alaisia. Milloin rikos on tehty ylemmän kurinpitoesimiehen läsnä ollessa, hän voi pidättää siitä itselleen rankaisuoikeuden.

33 §

Kurinpitoesimiehen oikeus määrätä kurinpitorangaistus

Joukko-osaston komentajalla ja häntä ylemmällä kurinpitoesimiehellä on oikeus määrätä arestia lukuun ottamatta kaikkia kurinpitorangaistuksia.

Joukkoyksikön komentajalla on oikeus määrätä muistutus, ylimääräinen palvelus ja poistumiskielto sekä asevelvollisena palvelevalle tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavalle varoitus.

Perusyksikön päälliköllä on oikeus määrätä muistutus, ylimääräinen palvelus ja poistumiskieltoa vähintään yksi ja enintään 10 vuorokautta sekä asevelvollisena palvelevalle tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavalle varoitus.

Perusyksikön vääpelillä on oikeus määrätä asevelvollisena palvelevalle tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavalle muistutus sekä ylimääräistä palvelusta enintään kolme kertaa.

34 §

Pääesikunnan toimivalta antaa määräyksiä

Sama toimivalta kuin 33 §:ssä tarkoitettulla kurinpitoesimiehellä on myös vastaavassa tehtävässä olevalla esimiehellä. Puolustusvoimien tiedustelulaitoksen ja Pääesikunnan tiedusteluosaston virkamiehellä ei ole tässä laissa tarkoitettua kurinpitoesimiehen toimivaltaa. Muilta osin Pääesikunta määrää, ketä on pidettävä vastaavassa tehtävässä olevana esimiehenä. Lisäksi Pääesikunta voi antaa joukko-osaston komentajaa ylempien kurinpitoesimiesten keskinäisestä kurinpidollisesta toimivallasta määräyksiä, jotka poikkeavat heidän hallinnollisesta ja sotilaallisesta toimivallastaan.

6 luku

Kurinpitoasian päättäminen

35 §

Toimenpiteet esitutinnan päätyttyä

Kurinpitoesimies päättää ilman aiheetonta viivytystä esitutkintapöytäkirjan perusteella niistä toimenpiteistä, joihin kurinpitoasia antaa aiheita.

36 §

Asian ratkaiseminen kurinpitomenettelyssä ja kurinpitorangaistuksen määrääminen

Kurinpitomenettelyssä voidaan käsitellä rikos, josta tuomioistuimessa yleisen rangaistuskäytännön mukaan ei olisi odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa.

Kurinpitorangaistus saadaan määrätä, jos rikoksesta epäilty on tunnustanut teon ja asia on muutoin selvitetty tai jos hänen syyllisyyttään voidaan muuten pitää selvänä.

Asiaa ei kuitenkaan saa käsitellä kurinpitomenettelyssä, jos:

1) rikoksen tehnyt ei enää ole rikoslain 45 luvun alainen;
2) asianomistaja ei ole suostunut asian käsittelyyn kurinpitomenettelyssä vaan vaatii asian käsiteltäväksi tuomioistuimessa;

3) useista rikoksista jostakin on nostettava syyte tuomioistuimessa ja rikoksilla on yhteyttä keskenään; tai

4) samaan rikokseen osallisista jotakuta on syytettävä tuomioistuimessa eikä asian ratkaisemista erillisenä ole pidettävä tarkoituksenmukaisena.

37 §

Siirtäminen ylemmälle kurinpitoesimiehelle

Jos kurinpitoesimiehen toimivalta on riittämätön asian ratkaisemiseen tai jos hän on esteellinen, asia on siirrettävä ylemmän kurinpitoesimiehen käsiteltäväksi.

38 §

Siirtäminen syyttäjälle

Asian saattamisesta toimivaltaiselle syyttäjälle säädetään sotilasoikeudenkäyntilaissa.

Jos asiassa on suoritettu esitutkinta syyttäjän määräyksestä, kurinpitoesimiehen on ilmoitettava esitutkinnassa tekemästään ratkaisusta syyttäjälle. Ilmoituksen saatuaan syyttäjällä on oikeus ottaa asia syyteharkintaansa, jos asian laatu sitä vaatii tai siihen muutoin on erityistä syytä.

39 §

Kurinpitorangaistuksen harkintaan vaikuttavat seikat

Kurinpitorangaistuksen on oltava oikeudenmukaisessa suhteessa rikokseen sekä tarkoituksenmukainen rikoksenteikijän palvelusaseman kannalta. Kurinpitorangaistuksia tuomittaessa tai määrättäessä on kiinnitettävä huomiota rangaistuskäytännön yhtenäisyyteen. Kurinpitorangaistuksen lajia ja määrää harkittaessa on otettava huomioon teon rangaistavuuteen rikoslain mukaan vaikuttavat perusteet ja rikoksenteikijän mahdolliset aiemmat kurinpitorangaistukset.

Kurinpitorangaistusta voidaan korottaa, jos:

1) rikoksia on ollut useita;
2) teko on tehty koolla olevien sotilaiden läsnä ollessa niin, että sillä voi olla kuria ja järjestystä vaarantava vaikutus; tai

3) rikoksenteikijä on tekoa tehdessään käyttänyt väärin esimiesasemaansa.

Kurinpitorangaistusta voidaan lieventää, jos esimiehen moitittava menettely on ollut omiaan heikentämään tekijän kykyä noudattaa lakia.

40 §

Lievemmän kurinpitorangaistuksen ensisijaisuus

Kurinpitorangaistuksena on käytettävä muistutusta, ylimääräistä palvelusta tai enintään kymmenen vuorokauden poistumiskieltoa, jolleivät rikoksen laatu tai rikosten lukumäärä, kurin ja järjestyksen säilyttäminen, rikoksentehtäjän aikaisempi palvelus taikka muut rikosta tai rikoksentehtäjää koskevat seikat edellytä muun kurinpitorangaistuksen määräämistä.

41 §

Epäillyn kuuleminen kurinpitoasiaa ratkaistaessa

Kurinpitoesimiehen on ennen kurinpitoasian ratkaisemista kuultava epäiltyä henkilökohtaisesti, jollei kuuleminen erityisistä olosuhteista johtuen huomattavasti viivästyttäisi asian käsittelyä eikä ole aihetta olettaa, että kuuleminen edistäisi asian käsittelyä. Kurinpitoesimies voi kuulla epäiltyä puhelimitse tai muulla tiedonsiirtovälineillä, jos 15 §:n 2 momentissa kuulemiselle säädetyt edellytykset täyttyvät.

Jos kurinpitoesimies katsoo, että epäilty on syyllistynyt muuhun kuin 13 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tekkoon tai tekoon, josta häntä on 18 §:n 1 momentin mukaisesti kuultu, epäiltyä on kuultava uudelleen.

42 §

Kurinpitopäätöksen lopputulos

Kurinpitoasiassa päätös on syylliseksi toteava tai vapauttava.

Vaikka kurinpitopäätös olisi syylliseksi toteava, kurinpitorangaistus saadaan jättää määräämättä, jos teko on johtunut olosuhteet huomioon ottaen anteeksi annettavasta huomaamattomuudesta, ajattelemattomuudesta tai tietämättömyydestä taikka tekoa on muuten pidettävä kurin ja järjestyksen ylläpitämisen kannalta vähäisenä.

43 §

Kurinpitopäätöksen sisältö

Kurinpitoasiassa on tehtävä kirjallinen päätös, josta on käytävä ilmi:

- 1) asian ratkaissut kurinpitoesimies ja päätöksen tekemispäivä;
- 2) asianosaisten nimet;
- 3) mitä asia koskee;
- 4) perustelut;
- 5) sovelletut lainkohdat;
- 6) lopputulos sekä tarvittaessa kurinpitorangaistuksen laji ja määrä ja kurinpitorangaistuksesta mahdollisesti tehtävä vähennys.

44 §

Kurinpitopäätöksen tiedoksianto

Syylliseksi toteava kurinpitopäätös on annettava tiedoksi kurinpitorangaistukseen määrätylle sekä pyynnöstä asianomistajalle. Päätöksen tiedoksiantokappaleeseen on merkittävä aika, jolloin päätös on annettu tiedoksi kurinpitorangaistukseen määrätylle. Päätöksen tiedoksiantokappaleeseen tulee sisältyä osoitus siitä, millä tavalla kurinpitorangaistukseen määrätty voi saattaa asian ylemmän kurinpitoesimiehen tai tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Jos kurinpitorangaistus on 42 §:n 2 momentin nojalla jätetty määräämättä, on päätöksestä viipymättä ilmoitettava todistettavasti asianosaisille.

Vapauttavasta kurinpitopäätöksestä on viipymättä ilmoitettava todistettavasti asianosaisille.

7 luku

Seuraamukset kurinpitomenettelyssä

45 §

Kurinpitorangeaistukset

Sen mukaan kuin rikoslain 6 luvun 1 §:n 4 momentissa säädetään, kurinpitorangeaistuksia ovat muistutus, ylimääräinen palvelus, varoitus, poistumiskielto, kurinpitosakko ja aresti.

Ylimääräistä palvelusta määrätään tai tuomitaan vähintään yhden kerran ja enintään viisi kertaa.

Poistumiskieltoa määrätään tai tuomitaan vähintään yksi vuorokausi ja enintään 15 vuorokautta sekä kurinpitosakkoa vähintään yhdeltä ja enintään 30 päivältä.

Arestin voi tuomita vain sotilasoikeudenkäyntilain 5 ja 6 §:ssä tarkoitettu tuomioistuimien sotilasoikeudenkäyntilain mukaisessa menettelyssä ja sitä tuomitaan vähintään yksi vuorokausi ja enintään 30 vuorokautta.

Kurinpitosakon rahamäärä yhdeltä päivältä on yksi viidesosa sakotettavan keskimääräisestä kokonaispäivätulosta, kuitenkin vähintään asevelvollisuuslain nojalla palvelevalle maksettavan suurimman päivärahan suuruinen määrä. Asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain nojalla palvelevalle kurinpitosakon rahamäärä yhdeltä päivältä on hänen päivärahasa suuruinen tai, jollei hän saa päivärahaa, asevelvollisuuslain nojalla palvelevalle maksettavan suurimman päivärahan suuruinen määrä.

Kurinpitorangeaistusta ei saa määrätä tai tuomita ehdollisena.

46 §

Sakon tai kurinpitorangeaistuksen asemesta määrättävä seuraamus

Rikoksesta, josta on säädetty seuraamukseksi sakko, voidaan sakon asemesta sotilasoikeudenkäynnissä tuomita kurinpitorangeaistus tai kurinpitomenettelyssä määrätä kurinpitorangeaistus.

Jos rikoksesta on säädetty seuraamukseksi kurinpitorangeaistus, saadaan sen asemesta tuomita sakkoon.

47 §

Yhteinen rangaistus

Kurinpitorangeaistuksesta sekä määräaikaisesta vankeusrangaistuksesta tai sakosta ei saa määrätä yhteistä rangaistusta, eikä niitä myöskään saa yhdistää määräaikaiseen vankeusrangaistukseen.

Jos joku olisi tuomittava samalla kertaa kahdesta tai useammasta rikoksesta kurinpitorangeaistukseen, hänet tuomitaan yhteiseen kurinpitorangeaistukseen. Arestia saa tällöin tuomita enintään 40 vuorokautta, kurinpitosakkoa enintään 40 päivältä ja poistumiskieltoa enintään 25 vuorokautta.

Kurinpitomenettelyssä käytetään samasta rikoksesta seuraamuksena vain yhtä kurinpitorangeaistusta. Jos joku on syyllistynyt useaan rikokseen, jotka tulevat samanaikaisesti kurinpitoesimiehen käsiteltäviksi, määrätään vain yksi kurinpitorangeaistus.

48 §

Muuntokielto

Maksamatonta kurinpitosakkoa ei saa muuntaa vankeudeksi. Muuntokielto koskee myös maksamatonta kurinpitosakkoa, joksi poistumiskielto tai aresti on muunnettu.

49 §

Vanhentuminen

Rikosoikeudellista vanhentumista koskevia säännöksiä sovellettaessa rinnastetaan kurinpitorangeistus sakkoon.

50 §

Vapaudenmenetyksajan vähentäminen

Jos henkilö, jolle tuomitaan tai määrätään kurinpitorangeistus, on ennen asian ratkaisemista ollut rikoksen johdosta vapautensa menettäneenä, kurinpitorangeistuksesta on tehtävä rikoslain 6 luvun 13 §:ssä tarkoitettu vähennys.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua vähennystä laskettaessa yksi vapaudenmenetyksvuorokausi vastaa neljää kertaa ylimääräistä palvelusta, kolmea poistumiskieltovuorokautta, kolmen päivän kurinpitosakkoa sekä yhtä arestivuorokautta.

51 §

Ammattisotilaan kurinpitorangeistukset

Puolustusvoimista annetussa laissa tarkoitettulle ammattisotilaalle saadaan kurinpitomenettelyssä antaa vain muistutus tai varoitus taikka määrätä kurinpitosakko.

8 luku

Muutoksenhaku

52 §

Muutoksenhakuoikeus

Joukkoyksikön komentajan, perusyksikön päällikön tai perusyksikön väepelin kurinpitopäätökseen saa hakea muutosta (*ratkaisupyynnö*) joukko-osaston komentajalta.

Joukko-osaston komentajan tai häntä ylemmän kurinpitoesimiehen kurinpitopäätökseen ja joukko-osaston komentajan ratkaisupyynnöstä tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla (*kurinpitovalitus*). Toimivaltaisesta tuomioistuimesta säädetään sotilasoikeudenkäyntilain 5 ja 6 §:ssä.

Muutoksenhakuoikeus on vain kurinpitorangeistukseen määrättyllä tai sillä, jolle on 42 §:n 2 momentin nojalla jätetty kurinpitorangeistus määräämättä.

53 §

Väliaikaismääräys

Jos kurinpitopäätös voidaan panna lainvoimaa vaille täytäntöön, joukko-osaston komentaja voi ratkaisupyynnön ja tuomioistuimien kurinpitovalituksen johdosta ennen asian ratkaisemista määrätä, ettei kurinpitopäätöstä ole toistaiseksi pantava täytäntöön tai täytäntöönpanoa jatkettava.

54 §

Ratkaisupyynnön sisältö

Ratkaisupyynnössä on kirjallisesti ilmoitettava:

- 1) kurinpitopäätös, johon muutosta haetaan;
- 2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta;
- 3) mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäviksi;
- 4) perusteet, joilla muutosta vaaditaan, ja miltä osin päätöksen perustelut ratkaisupyynnön tekijän mielestä ovat virheelliset.

55 §

Ratkaisupyynnön tekeminen

Ratkaisupyynnön on tehtävä seitsemän päivän kuluessa kurinpitopäätöksen tiedoksisaannista. Ratkaisupyynnön toimittamisessa noudatetaan, mitä 58 §:n 2—4 momentissa valituksen tekemisestä säädetään. Määräajan jälkeen saapunutta ratkaisupyynnön ei tutkita.

56 §

Joukko-osaston komentajan päätös ratkaisupyynnön

Joukko-osaston komentaja tekee ratkaisupyynnöstä kirjallisen päätöksen. Kurinpitopäätöksen tehneen kurinpitoesimiehen on toimitettava joukko-osaston komentajalle asiassa kertynyt aineisto ja lausuntonsa ratkaisupyynnöstä. Joukko-osaston komentaja voi kuulla ratkaisupyynnön tekijää ja kurinpitopäätöksen tehnyttä kurinpitoesimiestä, jos se edistää asian ratkaisemista.

Joukko-osaston komentaja voi ratkaisupyynnön johdosta kumota kurinpitopäätöksen, lieventää määrättyä kurinpitorangaistusta tai pysyttää päätöksen ennallaan. Joukko-osaston komentaja ei voi muuttaa kurinpitopäätöstä ratkaisupyynnön tekijän vahingoksi. Ratkaisupyynnöstä tehtävän päätöksen sisältöön sovelletaan, mitä 43 §:ssä kurinpitopäätöksen sisällöstä säädetään.

Joukko-osaston komentajan on tehtävä päätös ratkaisupyynnöstä seitsemän päivän kuluessa siitä, kun ratkaisupyynnön on saapunut.

Muutoksenhausta joukko-osaston komentajan ratkaisupyynnöstä tekemään päätökseen säädetään 52 §:n 2 momentissa. Joukko-osaston komentajan on liitettävä ratkaisupyynnöstä tehtyyn päätökseen kirjallinen muutoksenhakuohjaus.

57 §

Kurinpitovalituksen sisältö

Valituskirjelmässä, joka osoitetaan asianomaiselle tuomioistuimelle, on mainittava:

- 1) kurinpitopäätös, johon muutosta haetaan;

2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta;
3) mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäviksi;
4) perusteet, joilla muutosta vaaditaan, ja miltä osin päätöksen perustelut valittajan mielestä ovat virheelliset;

5) todisteet, joihin halutaan nojautua, ja mitä kullakin todisteella halutaan näyttää toteen;

6) mahdollinen pyyntö asian käsittelemisestä kirjallisessa menettelyssä.

Valituskirjelmässä on ilmoitettava asianosaisten nimet ja heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä taikka avustajansa yhteystiedot, se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon asiaa koskevat kehotukset, kutsut ja ilmoitukset voidaan valittajalle lähettää sekä asianosaisten, todistajan tai muun kuultavan puhelinnumerot. Asianosaisten sekä todistajan tai muun kuultavan yhteystiedot on myös tarkoitukseen soveltuvalla tavalla ilmoitettava. Mainittuja tietoja ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa, jos ne ilmenevät esitutkintapöytäkirjasta tai muusta tuomioistuimelle muutoin toimitettavasta aineistosta.

Valituskirjelmä on valittajan tai, jollei hän ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava.

Kirjelmään on liitettävä ne asiakirjat, joihin valittaja vetoaa ja jotka eivät ole tuomioistuimelle muutoin toimitettavassa aineistossa.

58 §

Kurinpitovalituksen tekeminen

Kurinpitovalitus on tehtävä seitsemän päivän kuluessa asianomaisen päätöksen tiedoksisaannista.

Valituskirjelmä on toimitettava määräaikana kurinpitopäätöksen tehneelle kurinpitoesimiehelle tai 52 §:n 2 momentissa tarkoitettulle tuomioistuimelle. Valituskirjelmä saadaan toimittaa myös sen perusyksikön päällikölle tai perusyksikön vääpelille, jossa muutoksenhakija palvelee, taikka joukko-osaston päivystäjälle.

Jos valittaja palvelee yksiköstään erillään olevassa joukossa tai merellä olevassa aluksessa, valituskirjelmä saadaan toimittaa myös joukon tai aluksen päällikölle. Jos valittaja on vapautensa menettäneenä, valituskirjelmä saadaan toimittaa myös päävartion tai muun säilytystilan esimiehelle.

Jos valituskirjelmä on toimitettu muulle 2 tai 3 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle kuin tuomioistuimelle, vastaanottajan on merkittävä kirjelmään sen saapumisaika ja toimitettava kirjelmä viivytyksettä asian ratkaisseelle kurinpitoesimiehelle.

59 §

Kurinpitoesimiehen velvollisuudet

Valittajalla on oikeus käyttää avustajaa, ja valittajan oikeus laatia valituskirjelmä on turvattava. Kurinpitoesimiehen on huolehdittava siitä, että valittajalla on mahdollisuus hankkia avustaja ja laatia valituskirjelmä sekä osallistua kurinpitovalituksen tuomioistuinkäsittelyyn.

Kurinpitopäätöksen tehneen kurinpitoesimiehen on välittömästi toimitettava valituskirjelmä 52 §:n 2 momentissa tarkoitettun tuomioistuimen kansliaan ja liitettävä siihen kurinpitoasiassa laadittu esitutkintapöytäkirja, mahdollinen ratkaisupyyntöön tehty päätös ja muu kertynyt asiakirja-aineisto sekä lausuntonsa asiassa.

Jos kurinpitovalitus on toimitettu suoraan tuomioistuimeen, kurinpitoesimiehen on tuomioistuimen pyynnöstä toimitettava tuomioistuimelle kurinpitoasiassa laadittu esitutkintapöytäkirja ja muu kertynyt asiakirja-aineisto sekä lausuntonsa.

60 §

Valmistelu tuomioistuimessa

Kurinpitovalitus tulee vireille, kun valituskirjelmä on saapunut 52 §:n 2 momentissa tarkoitetun tuomioistuimen kansliaan.

Jos valitus on puutteellinen ja sen täydentäminen on oikeudenkäynnin jatkamiseksi tarpeen, valittajaa on kehotettava korjaamaan puute tuomioistuimen määräämässä ajassa uhalla, että valitus voidaan jättää tutkimatta. Jos valittaja ei noudata kehotusta ja valitus on niin puutteellinen, ettei se kelpaa oikeudenkäynnin perustaksi, valitus jätetään tutkimatta.

Jos valituskirjelmä on toimitettu suoraan tuomioistuimeen, tuomioistuimen on viipymättä pyydettävä kurinpitoesimieheltä lausunto valituksen johdosta, jollei tuomioistuin jätä valitusta tutkimatta tai se ole muutoin ilmeisen tarpeeton. Lausunto on annettava tiedoksi valittajalle.

Jos tuomioistuin katsoo, että asia on ratkaistava valittajan muutosvaatimusten mukaisesti, tuomioistuin voi antaa tällaisen pääasiantarkaisun.

61 §

Pääkäsittely tuomioistuimessa

Jollei 60 §:stä muuta johdu, kurinpitovalitusasiassa järjestetään pääkäsittely. Asia voidaan kuitenkin käsitellä kirjallisessa menettelyssä valittajan pyynnöstä. Pyyntöstä huolimatta tuomioistuin voi toimittaa pääkäsittelyn.

Tuomioistuin kutsuu valittajan pääkäsittelyyn. Kutsussa on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana ja missä pääkäsittely toimitetaan. Tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai kurinpitoesimiehen pyynnöstä erityisestä syystä kutsua kurinpitoesimiehen pääkäsittelyyn. Asia saadaan tutkia ja ratkaista valittajan tai kurinpitoesimiehen poissaolosta huolimatta.

62 §

Asian ratkaiseminen ja muutoksenhakukielto

Asia ratkaistaan pääkäsittelyssä esitetyn aineiston ja kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella. Tuomioistuimen on omasta aloitteestaan tutkittava, onko kurinpitovalituksessa tarkoitettu asia saatu tutkia ja ratkaista kurinpitomenettelyssä, ja tarvittaessa poistettava kurinpitopäätös. Tuomioistuin ei saa muuttaa kurinpitopäätöstä valittajan vahingoksi.

Jos kurinpitopäätös kumotaan taikka poistetaan, valtion velvollisuudesta korvata valittajan oikeudenkäyntikulut noudatetaan, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 9 luvun 1 a §:n 1 momentissa oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta säädetään. Jos kurinpitopäätös kumotaan tai poistetaan osaksi, noudatetaan mainitun pykälän 2 momenttia.

Tuomioistuimen kurinpitovalitusasiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

63 §

Erinäisiä säännöksiä

Tuomioistuin saa lähettää tässä luvussa tarkoitetut kutsut ja kehotukset valittajan viimeksi ilmoittamaan osoitteeseen, johon asiaa koskevat kehotukset, kutsut ja ilmoitukset voidaan lähettää.

Kurinpitovalituksen käsittelyssä muutoin noudatetaan, mitä sotilasoikeudenkäyntilaissa säädetään rikosasioiden käsittelystä.

64 §

Asianosaisen oikeus ylimääräiseen muutoksenhakuun

Kurinpitoasian asianosaisen oikeuteen ylimääräiseen muutoksenhakuun noudatetaan, mitä ylimääräisestä muutoksenhausta säädetään oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa. Kantelukirjelmä tai hakemus on tehtävä tämän lain 52 §:n 2 momentissa tarkoitetulle tuomioistuimelle kuuden kuukauden kuluessa kurinpitopäätöksen tekemispäivästä. Menetetyn määräajan palauttamista on haettava 30 päivän kuluttua esteen lakkaamisesta.

Kurinpitoesimiehen oikeudesta hakea kurinpitopäätöksen poistamista tai purkamista säädetään 181 §:ssä.

65 §

Hyvitys

Rangaistulle on annettava hyvitys siltä osin kuin kurinpitopäätöksessä määrätty kurinpitorangeistus on pantu täytäntöön ja kurinpitopäätös on lopullisesti kumottu tai poistettu tai kurinpitorangeistusta on lievennetty. Joukko-osaston komentaja päättää hyvityksestä.

Jos kurinpitorangeistus on täytäntöön pantu osittain, maksetaan rangaistulle hyvitys täytäntöönpannulta osalta.

Hyvityksen rahamäärästä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

9 luku

Täytäntöönpano

66 §

Täytäntöönpanosta vastaavat virkamiehet

Kurinpitorangeistuksen täytäntöönpanosta huolehtii sen perusyksikön päällikkö, jossa kurinpitorangeistukseen määrätty palvelee, taikka muu lähin kurinpitoesimies. Joukko-osastossa voidaan määrätä riittävän koulutuksen saanut virkamies huolehtimaan täytäntöönpanosta.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset sotilaskurinpitorangeistusten täytäntöönpanosta.

Päävartiossa tai muualla Puolustusvoimissa täytäntöön pantavien arestien yhteenlaskeminen kuuluu 1 momentissa tarkoitetulle virkamiehelle. Rangaistulle on pyynnöstä annettava todistus siitä, miten yhteenlaskeminen on toimitettu.

Toimivaltaisista viranomaisista kurinpitosakon ja sakon täytäntöönpanossa säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

67 §

Täytäntöönpanon aloittaminen

Edellä 66 §:n 1 momentissa tarkoitetun virkamiehen tulee viipymättä aloittaa kurinpitopäätöksessä määrätyn muun kurinpitorangeistuksen kuin varoituksen täytäntöönpano heti päätöksen tekemisen jälkeen. Varoitus saadaan panna täytäntöön vasta kun päätös, jolla varoitus on määrätty, on tullut lainvoimaiseksi. Kurinpitosakon täytäntöönpanokelpoisuudesta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n 2 momentissa.

68 §

Täytäntöönpanon keskeyttäminen tai lykkääminen

Täytäntöönpano on heti keskeytettävä tai sitä ei saa aloittaa, jos joukko-osaston komentaja tai tuomioistuin antaa 53 §:ssä tarkoitetun määräyksen.

Kurinpitomenettelyä valvova esimies saa määrätä kurinpitomenettelyssä määrätyn kurinpitorangeistuksen täytäntöönpanon lykättäväksi tai keskeytettäväksi, jos hän on valvonnan yhteydessä havainnut kurinpitopäätöksessä olennaisen virheen.

Joukko-osaston komentaja voi lykätä kurinpitorangeistuksen täytäntöönpanoa tai keskeyttää täytäntöönpanon, jos rangaistun terveydentila niin vaatii taikka jos on muu erityisen painava syy.

69 §

Muistutuksen täytäntöönpano

Muistutus annetaan henkilökohtaisesti kirjallisena.

Muistutuksen täytäntöönpano raukeaa rangaistun kotiuttamis- tai muuna palveluksen päättymisajankohtana, kuitenkin viimeistään vuoden kuluttua muistutuksen määräämisestä.

70 §

Ylimääräisen palveluksen täytäntöönpano

Ylimääräisenä palveluksena määrätään suoritettavaksi muuta kuin palvelusohjelman mukaista työtä.

Yksi kerta ylimääräistä palvelusta koostuu yhdestä kahden tunnin kestoisesta jaksosta päivässä.

Ylimääräistä palvelusta ei saa panna täytäntöön siten, että se ylläpitämisen tai muun syyn johdosta saattaisi vahingoittaa rangaistun terveyttä taikka aiheuttaa olennaista haittaa hänen palvelustehtäviensä suorittamiselle.

Ylimääräisen palveluksen täytäntöönpano raukeaa rangaistun kotiuttamis- tai muuna palveluksen päättymisajankohtana, kuitenkin viimeistään vuoden kuluttua ylimääräisen palveluksen määräämisestä.

71 §

Poistumiskiellon täytäntöönpano

Enintään kolmen vuorokauden poistumiskieltoa ei saa panna täytäntöön poistumiskieltoon määrätyn viikko-ohjelman mukaisen viikonloppuvapaan, juhlapyhän tai vastaavan vapaan aikana, ellei tämä ole perusteltua rangaistuksen ajoittamiseksi välittömästi rangaistukseen johtaneen teon jälkeen. Rangaistuksen ajoitukselle on tällöin oltava painava syy ja tämä on perusteltava erikseen kurinpitopäätöksessä.

Poistumiskieltoon määrätty ei saa poistumiskiellon aikana ilman täytäntöönpanosta huolehtivan esimiehen lupaa poistua joukko-osaston komentajan poistumiskieltoalueeksi määräämältä kasarmi-, majoitus- tai niihin rinnastettavalta alueelta.

Rangaistusajaksi luetaan aika, jonka poistumiskieltoon määrätty on sairaalassa hoidettavana. Jos rangaistu on itse tahallaan aiheuttanut hoidon tarpeen, voi joukko-osaston komentaja kuitenkin määrätä, ettei tätä aikaa lueta rangaistusajaksi.

Jos poistumiskieltoon määrätty kutsutaan tuomioistuimeen todistamaan tai kuultavaksi, tuomioistuimessa vietetty aika sekä tuomioistuimeen menemiseen ja sieltä palaamiseen käytetty aika luetaan seuraamuksen täytäntöönpanoajaksi.

Enintään kymmenen vuorokauden poistumiskiellon täytäntöönpano raukeaa rangaistun kotiuttamis- tai muuna palveluksen päättymisajankohtana, kuitenkin viimeistään vuoden kuluttua poistumiskiellon määräämisestä.

72 §

Varoituksen täytäntöönpano

Varoitus julkaistaan sen joukon päiväkäskyssä, jossa rangaistu palvelee tai on viimeksi palvellut, joukko-osaston komentajan ja vastaavassa virka-asemassa olevan sekä näitä ylemmässä virka-asemassa olevan osalta kuitenkin Pääesikunnan päiväkäskyssä.

73 §

Kurinpitosakon täytäntöönpano

Kurinpitosakon täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa. Sille, jolle on määrätty kurinpitosakko, on annettava tiedot kurinpitosakon maksamiseksi heti.

74 §

Arestin täytäntöönpano

Arestin sisältönä on vapauden menetys tai sen rajoittaminen. Aresti pannaan täytäntöön päävartiossa tai muussa vartiossa. Erityisestä syystä voidaan samassa huoneessa pitää useampia arestia suorittavia henkilöitä.

Aresti, jota erityisestä syystä ei voida suorittaa päävartiossa tai muussa vartiossa, pannaan täytäntöön tarkoitukseen sopivassa vartiodussa huoneessa, teltassa tai hytissä taikka muussa vastaavassa paikassa.

Arestia suorittavaan sovelletaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia. Pääesikunta voi antaa määräyksiä arestia koskevista käytännön järjestelyistä sekä päävartion sisäisestä järjestyksestä.

Jos arestin kanssa on samanaikaisesti pantava täytäntöön ehdoton vankeusrangaistus tai sakon muuntorangaistus, suoritetaan myös aresti vankilassa siten kuin ehdottoman vankeusrangaistuksen ja sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanosta säädetään.

75 §

Arestin suorittamiseen liitettävä palvelus- tai työvelvollisuus

Joukko-osaston komentaja voi määrätä arestin suoritettavaksi kokonaan tai osaksi siten, että arestin suorittamiseen liitetään palvelusvelvollisuus, jos se rangaistun terveydentilan tai palveluksen kannalta taikka muusta erityisestä syystä on perusteltua.

Jos arestia on tuomittu enemmän kuin kahdeksan vuorokautta, on sanotun ajan ylittävään osaan rangaistuksesta liitettävä palvelusvelvollisuus.

Jos arestiin liitetään palvelusvelvollisuus, suoritetaan palvelus mahdollisuuksien mukaan rangaistusta suorittavan oman yksikön tai muun varsinaisen palvelupaikan palvelusohjelman mukaisissa tehtävissä.

Arestia suorittava voidaan tarvittaessa määrätä tekemään lyhytaikaista soveliaista työtä paikassa, jossa rangaistus pannaan täytäntöön, tai sen välittömässä läheisyydessä.

76 §

Arestin rangaistusajaksi lukeminen

Arestivuorokaudeksi luetaan 24 tuntia täytäntöönpanon aloittamisesta.

Jos arestia suorittava on luvatta poistunut arestista, ei aikaa sen arestivuorokauden alusta, jolloin hän poistui, sen arestivuorokauden loppuun, jolloin palasi arestia suorittamaan, lueta hänen rangaistusajakseen.

Rangaistusajaksi luetaan aika, jonka arestia suorittava on sairaalassa hoidettavana. Jos rangaistu on itse tahallaan aiheuttanut hoidon tarpeen, voi joukko-osaston komentaja kuitenkin määrätä, ettei tätä aikaa lueta rangaistusajaksi.

Jos arestia suorittava kutsutaan tuomioistuimeen todistamaan tai kuultavaksi, tuomioistuimessa vietetty aika sekä tuomioistuimeen menemiseen ja sieltä palaamiseen käytetty aika luetaan rangaistuksen täytäntöönpanoajaksi.

77 §

Aresti kotiutettaessa

Aresti on suoritettava loppuun siitä huolimatta, että rangaistu olisi kotiutettava. Jos rangaistu on kotiutettava terveydellisestä syystä, noudatetaan kuitenkin, mitä 82 §:n 1 momentissa säädetään.

78 §

Samanaikainen täytäntöönpano

Kurinpitorangaistuksia muistutusta, ylimääräistä palvelusta, varoitusta ja kurinpitosakkoa lukuun ottamatta ei voida panna samanaikaisesti täytäntöön.

79 §

Samalla kertaa täytäntöön pantavat poistumiskiellot

Samalla kertaa täytäntöön pantavat poistumiskiellot on täysin määrin laskettava yhteen. Poistumiskiellojen näin yhteenlaskettu aika saa kuitenkin olla enintään 40 vuorokautta.

80 §

Samalla kertaa täytäntöön pantavat arestit ja muut rangaistukset

Samalla kertaa täytäntöön pantavat arestit on täysin määrin laskettava yhteen. Rangaistusten näin yhteenlaskettu aika saa kuitenkin olla enintään 40 vuorokautta.

Yhteenlaskettaessa rangaistuksia 74 §:n 4 momentissa tarkoitettussa tapauksessa on aresti muunnettava vankeudeksi siten, että yksi vuorokausi arestia vastaa yhtä päivää vankeutta. Jos tällöin on täytäntöön pantava kaksi tai useampia aresteja, on vankilan yksikönpäällikön ensin laskettava ne yhteen 1 momentissa säädetyllä tavalla.

Milloin aresti on 2 momentin mukaisesti laskettu yhteen muun rangaistuksen kanssa, on ensin suoritettava arestin muuntorangaistus ja vasta sen jälkeen muu rangaistus.

81 §

Poistumiskiellon muuntaminen kurinpitosaakoksi

Vähintään 11 vuorokauden mittainen poistumiskielto, jonka täytäntöönpanoa ei ole vielä aloitettu tai jonka suorittaminen on kesken rangaistun kotiuttamisajankohtana, muunnetaan kurinpitosaakoksi.

Poistumiskieltoa kurinpitosaakoksi muunnettaessa kukin suorittamatta oleva täysi poistumiskieltovuorokausi vastaa yhden päivän kurinpitosaakkoa. Muuntamisen suorittaa joukko-osaston komentaja noudattaen 45 §:n 5 momentissa ja 79 §:ssä säädettyjä perusteita.

82 §

Arestin kurinpitosaakoksi muuntaminen

Aresti muunnetaan kurinpitosaakoksi, jos arestin täytäntöönpanoa ei ole aloitettu ennen kotiuttamista tai asevelvollinen kotiutetaan terveydellisestä syystä.

Arestia kurinpitosaakoksi muunnettaessa vastaa kukin suorittamatta oleva täysi arestivuorokausi kolmen päivän kurinpitosaakkoa. Muuntamisen suorittaa joukko-osaston komentaja noudattaen 45 §:n 5 momentissa ja 80 §:n 1 momentissa säädettyjä perusteita.

10 luku

Poikkeusolojen ja puolustustilan aikana sovellettavat säännökset

83 §

Luvun säännösten soveltaminen

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan valmiuslain (1552/2011) 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja puolustustilain (1083/1991) 1 §:ssä tarkoitettussa puolustustilassa.

84 §

Kurinpitovirangaistusten enimmäismäärien korottaminen

Sen lisäksi, mitä 45 §:ssä säädetään kurinpitoviranguksista, kurinpitomenettelyssä saadaan määrätä:

- 1) ylimääräistä palvelusta enintään 15 kertaa;
- 2) poistumiskieltoa enintään 40 päivää;
- 3) kurinpitosaakkoa enintään 60 päivältä.

Tuomioistuimien saa tuomita arestia enintään 60 vuorokautta.

Sen estämättä, mitä 47 §:n 2 momentissa säädetään yhteisestä kurinpitoviranguksesta, saadaan määrätä poistumiskieltoa enintään 50 vuorokautta ja kurinpitosaakkoa enintään 80 päivältä sekä tuomita arestia enintään 80 vuorokautta.

85 §

Kurinpitovirangustuksen määrääminen ammattisotilaille

Sen estämättä, mitä 51 §:ssä säädetään, saadaan kaikille sotilaille määrätä kaikkia kurinpitorangaistuksia.

86 §

Kurinpitoesimiehen toimivalta

Sen estämättä, mitä 33 §:ssä säädetään, joukkoyksikön komentaja saa määrätä arestia lukuun ottamatta kaikkia kurinpitorangaistuksia.

Sen estämättä, mitä 33 §:ssä säädetään, perusyksikön päällikkö saa määrätä poistumiskieltoa enintään 15 vuorokautta.

87 §

Kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Sen estämättä, mitä 67 §:ssä säädetään, varoitus saadaan panna täytäntöön heti kurinpitopäätöksen tekemisen jälkeen.

Rangaistulle on annettava hyvitys siltä osin kuin varoitus on pantu täytäntöön ja kurinpitopäätös on lopullisesti kumottu tai poistettu tai kurinpitorangaistusta lievennetty. Hyvityksen rahamäärästä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Varoituksen kumoamista koskeva päätös on julkaistava. Varoituksen kumoamispäätöksen julkaisemisessa noudatetaan, mitä varoituksen julkaisemisesta 72 §:ssä säädetään. Perusyksikön päällikkö tai häntä ylempi kurinpitoesimies voi lykätä kurinpitorangaistuksen täytäntöönpanoa tai keskeyttää täytäntöönpanon 68 §:n 3 momentissa säädettyssä tilanteessa.

III OSA

PÄÄESIKUNNAN TEHTÄVÄT JA TOIMIVALTUUDET RIKOSTORJUNNASSA

11 luku

Pääesikunnan tehtävät rikostorjunnassa

88 §

Pääesikunnan tehtävät sotilasrikosten rikostorjunnassa

Pääesikunnan tehtävänä on suorittaa toimenpiteitä sotilasrikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi itsenäisesti tai yhdessä muun viranomaisen kanssa noudattaen mitä tässä laissa tai muualla laissa säädetään. Pääesikunta on esitutkintalaissa tarkoitettu esitutkintaviranomainen.

89 §

Pääesikunnan tutkittavaksi kuuluvat sotilasrikokset

Pääesikunnan tehtävänä on estää, paljastaa ja selvittää seuraavia rikoksia:

1) rikos, joka käsitellään sotilasoikeudenkäyntiasiana tai sotilaskurinpitomenettelyssä;

2) rikoslain 40 luvussa rangaistavaksi säädetty rikos, jos rikoksesta epäilty on tekohetkellä Puolustusvoimien palveluksessa oleva sotilas;

3) rikoslain 40 luvussa rangaistavaksi säädetty rikos, jos rikoksesta epäilty on tekohetkellä Puolustusvoimien palveluksessa oleva muu henkilö kuin sotilas edellyttäen, että rikoksesta voidaan todennäköisin syin epäillä myös sotilasta;

4) Puolustusvoimien hallinnassa olevalla alueella, aluksessa, ilma-aluksessa tai kulkuneuvossa taikka palvelustehtävässä tehty, Puolustusvoimien omaisuuteen kohdistuva sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikos, jos rikoksesta epäilty on tekohetkellä Puolustusvoimien palveluksessa oleva muu henkilö kuin sotilas edellyttäen, että rikoksesta voidaan todennäköisin syin epäillä myös sotilasta.

90 §

Pääesikunnan suorittama muu esitutkinta

Pääesikunta voi toisen esitutkintaviranomaisen pyynnöstä suorittaa esitutkinnan muussakin kuin 89 §:ssä tarkoitetussa asiassa, jos se liittyy Pääesikunnan aloittamaan esitutkintaan ja rikoksesta epäilty on tekohetkellä rikoslain 45 luvun 27 §:ssä tarkoitettu sotilas.

91 §

Esitutkinnan päättäminen

Esitutkinnan valmistuttua Pääesikunnan virkamiesten tai poliisin on toimitettava tutkimansa asia kurinpitoesimiehelle käsiteltäväksi, jos esitutkinta on suoritettu kurinpitoesimiehen pyynnöstä 12 §:n 4 momentin nojalla. Pääesikunnan virkamies tai poliisi voi myös suoraan toimittaa esitutkintapöytäkirjan toimivaltaiselle syyttäjälle.

Jos esitutkinta on toimitettu syyttäjän, Pääesikunnan tai poliisin aloitteesta 9, 10 tai 11 §:n nojalla, tulee esitutkintapöytäkirja toimittaa suoraan toimivaltaiselle syyttäjälle. Tällöin asiassa ei tehdä sotilasoikeudenkäyntilain 14 §:ssä tarkoitettua ratkaisua. Pääesikunnan tai poliisin on kuitenkin ilmoitettava toimivaltaiselle kurinpitoesimiehelle asian lähettämisestä syyteharkintaan.

Pääesikunnan virkamiesten on toimitettava Puolustusvoimissa laadittu esitutkintapöytäkirja, joka koskee Puolustusvoimien palveluksessa olevan siviilihenkilön tekemää rikosta, toimivaltaiselle syyttäjälle, jollei asiaa ole käsitelty valtion virkamieslain (750/1994) 24 §:n mukaisesti tai jollei esitutkintalain 10 luvun 2 §:stä muuta johdu.

Esitutkinta päätetään saattamatta asiaa kurinpitoesimiehen tai syyttäjän käsiteltäväksi, jos tutkinnassa on selvinnyt, ettei rikosta ole tehty taikka ettei kenellekään voida vaatia rangaistusta tai esittää muuta rikokseen perustuvaa julkisoikeudellista vaatimusta. Esitutkinnan päättämisestä on kuitenkin ilmoitettava kurinpitoesimiehelle tai syyttäjälle.

92 §

Pääesikunnan virkamiesten toimivaltuudet sotilasrikosten selvittämisessä

Pääesikunnan esitutkintaa hoitavien virkamiesten toimivaltuuksista 88 §:ssä tarkoitetussa rikosten selvittämisessä on voimassa, mitä poliisimiehen toimivaltuuksista rikosten esitutkinnassa säädetään esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa. Mainittujen virkamiesten käytettävissä ovat kuitenkin pakkokeinolain 10 luvussa tarkoitetuista salaisista pakkokeinoista vain:

- 1) tukiasematietojen hankkiminen;
- 2) suunnitelmallinen tarkkailu;

- 3) tekninen kuuntelu, lukuun ottamatta asuntokuuntelua;
- 4) tekninen katselu;
- 5) esineen, aineen tai omaisuuden tekninen seuranta;
- 6) teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen.

93 §

Sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten estäminen ja paljastaminen

Päeesikunnan tehtävänä on sotilaallisen maanpuolustuksen alalla havaita, estää ja paljastaa laitonta sotilaallista tiedustelutoimintaa sekä sellaisia rikoksia, jotka voivat muutoin uhata maanpuolustusta, valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta.

Päeesikunnan 1 momentissa säädetty tehtävä ei rajoita suojelupoliisin laissa säädettyä toimivaltaa.

Keskusrikospoliisi huolehtii 1 momentissa tarkoitettujen rikosten selvittämisestä.

94 §

Sotilasrikosten rikostorjuntatehtäviä hoitavat Päeesikunnan virkamiehet

Päeesikunnassa sotilasrikosten rikostorjuntatehtäviä hoitavat ja niihin liittyviä toimivaltuuksia käyttävät Päeesikunnan rikostorjuntatehtävään määrätty virkamiehet seuraavasti:

1) päällystöön kuuluvalla poliisimiehelle ja pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle säädettyjä toimivaltuuksia käyttävät sotilaslakimies tai muu tutkinnanjohtajan tehtävään määrätty virkamies;

2) poliisimiehelle ja tutkijalle säädettyjä toimivaltuuksia käyttävät ylietsivä ja sotilasrikosten rikostorjuntatehtävään määrätty puolustusvoimista annetussa laissa tarkoitettu ammattisotilas tai muu tehtävään määrätty virkamies.

Yksittäinen kuulustelu tai muu tutkintatoimenpide voidaan antaa 12 §:n 3 momentissa tarkoitettun tutkijan suoritettavaksi.

Päeesikunnan 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu ylietsivä, joka on suorittanut poliisialipäällystötutkinnon tai täyttää poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 15 §:n nojalla annettujen säännösten mukaiset ylikonstaapelia ja rikosylikonstaapelia koskevat kelpoisuusvaatimukset, saa toimia tutkinnanjohtajana 88 §:ssä tarkoitettun rikoksen esitutkinnassa valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja puolustustilalain 1 §:ssä tarkoitettussa puolustustilassa sekä silloin kun tasavallan presidentti on päättänyt asevelvollisuuslain 32 §:n 4 momentin nojalla kertausharjoituksesta tai mainitun lain 83 §:n nojalla ylimääräisestä palveluksesta.

95 §

Sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten estämistä ja paljastamista hoitavat Päeesikunnan virkamiehet

Sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten estämistä

ja paljastamista hoitavat ja siihen liittyviä toimivaltuuksia käyttävät rikostorjuntatehtävään määrätty, tehtävään erityisesti perehtyneet Pääesikunnan virkamiehet.

96 §

Pääesikunnan rikostorjuntatehtäviä hoitavien virkamiesten virkamerkki ja aseman ilmaiseminen sekä virkamiehen yksilöiminen

Pääesikunta vahvistaa edellä 94 ja 95 §:ssä tarkoitettujen virkamiesten virkamerkin. Virkamiehen on pidettävä virkamerkki mukana virkatehtävää suorittaessa.

Virkamiehen on tarvittaessa ilmaistava toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle olevansa 1 momentissa tarkoitettu virkamies ja pyynnöstä esitettävä virkamerkinsä, jos ilmaiseminen tai esittäminen on mahdollista toimenpiteen suorittamista vaarantamatta.

Puolustusvoimien on huolehdittava siitä, että virkatoimen suorittanut virkamies on tarvittaessa yksilöitävissä.

97 §

Puolustusvoimien virkamiehen osallistuminen sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten estämiseen ja paljastamiseen

Sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten estämisen ja paljastamisen tehtäviin riittävän koulutuksen saanut Puolustusvoimien virkamies voi käyttää 12 ja 13 luvussa säädettyjä toimivaltuuksia 95 §:ssä tarkoitetun Pääesikunnan virkamiehen ohjauksessa ja valvonnassa 93 §:ssä tarkoitetussa rikostorjunnassa. Mainittu Puolustusvoimien virkamies on tällöin Pääesikunnan alainen.

98 §

Palveluksessa olevan reserviläisen toimivaltuudet sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten estämisessä ja paljastamisessa

Sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten estämisen ja paljastamisen tehtäviin riittävän koulutuksen saanut asevelvollisuuslain 32 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kertausharjoituksessa tai vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 18 §:ssä tarkoitettussa vapaaehtoisessa harjoituksessa oleva reserviläinen saa avustaa Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavaa viranomaista telekuuntelussa, tietojen hankkimisessa telekuuntelun sijasta, televalvonnassa, televalvonnassa teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisessa syntyvien tallenteiden tutkimisessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu reserviläinen saa lisäksi avustaa Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavaa viranomaista 139 §:ssä tarkoitetussa laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentamisessa ja poisottamisessa.

Puolustusvoimien palveluksesta puolustusvoimista annetun lain 47 §:n perusteella eronnut, 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitanut reserviläinen saa käyttää 99, 100, 101, 102 ja 110 §:ssä sekä 13 luvussa säädettyjä toimivaltuuksia.

Palvelukseen määrätty riittävän koulutuksen saanut reserviläinen voi käyttää 1 ja 2 momentissa säädetyn lisäksi suunnitelmallista tarkkailua, teknistä kuuntelua, teknistä katselua,

teknistä seurantaa ja teknistä laitetarkkailua valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja puolustustilain 1 §:ssä tarkoitettussa puolustustilassa, asevelvollisuuslain 86 §:ssä tarkoitettun liikekannallepanon aikana sekä silloin kun tasavallan presidentti on päättänyt asevelvollisuuslain 32 §:n 4 momentin nojalla kertausharjoituksesta tai mainitun lain 83 §:n nojalla ylimääräisestä palveluksesta. Tässä momentissa tarkoitettussa tiedonhankinnassa ei saa hankkia tietoa viestin sisällöstä.

Avustamisen tai toimivaltuuksien käytön tulee tapahtua 95 §:ssä tarkoitettun Pääesikunnan virkamiehen ohjauksessa ja valvonnassa. Palveluksessa olevaan reserviläiseen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Oikeudesta voimakeinojen käyttöön ja hätävarjelusta säädetään 104 §:ssä.

Tässä pykälässä tarkoitettun tehtävän yhteydessä aiheutuneesta vahingosta vastaa valtio. Vahingonkorvauksesta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Palveluksessa olevan reserviläisen korvausvastuuseen sovelletaan vahingonkorvauslain 4 luvun säännöksiä asevelvollisen korvausvastuusta.

12 luku

Pääesikunnan yleiset toimivaltuudet rikostorjunnassa

99 §

Henkilöllisyyden selvittäminen

Pääesikunnan rikostorjuntatehtävää suorittavalla virkamiehellä on yksittäisen virkatehtävän suorittamiseksi oikeus saada jokaiselta tiedot tämän nimestä, henkilötunnuksesta tai sen puuttuessa syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä paikasta, josta hän on tavoitettavissa.

Jos henkilö kieltäytyy antamasta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja eikä henkilöllisyyttä voida muutoin selvittää, on virkamiehellä oikeus selvittää henkilöllisyys henkilötuntomerkkien perusteella. Tällöin on noudatettava, mitä henkilöön kohdistuvan etsinnän toimittamisesta pakkokeinoin 8 luvun 33 §:n 2—4 momentissa säädetään.

Pääesikunnan rikostorjuntatehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus henkilöllisyyden selvittämiseksi ottaa kiinni henkilö, joka kieltäytyy antamasta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tai antaa siinä tarkoitetuista seikoista todennäköisesti virheellisen tiedon, jos kiinniottaminen on välttämätöntä henkilöllisyyden selvittämiseksi. Kiinni otettu on päästettävä vapaaksi heti, kun tarvittavat tiedot on saatu, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua kiinniottamisesta.

100 §

Paikan ja alueen eristäminen

Pääesikunnan rikostorjuntatehtävää suorittavalla virkamiehellä on yksittäisen tässä laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi oikeus eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue. Virkamiehellä on lisäksi oikeus kieltää liikkuminen tai rajoittaa liikkumista edellä tarkoitettulla alueella, jos se on välttämätöntä rikoksen estämisen tai paljastamisen turvaamiseksi.

Pääesikunnan rikostorjuntatehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus tehtävään määrätyn salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen määräyksestä ja kiireellisessä tapauksessa ilman määräystäkin eristää tai tyhjentää kotirauhan tai julkisrauhan suojaama alue, jos se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vaaran torjumiseksi eikä alueella olevia voida muuten suojata.

Päaesikunnan rikostorjuntatehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus kieltää tai rajoittaa esineiden siirtämistä taikka määrätä esine siirrettäväksi yleisesti käytetyllä paikalla tai alueella, jos se on tarpeen tehtävän turvaamiseksi. Vastaava oikeus virkamiehellä on myös kotirauhan suojaamalla alueella, jos toimenpide on tarpeen henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka omaisuuden suojaamiseksi.

101 §

Turvallisuustarkastus

Päaesikunnan rikostorjuntatehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus kiinniottamisen, pidättämisen, vangitsemisen ja muun henkilökohtaiseen vapauteen kohdistuvan toimenpiteen yhteydessä tarkastaa, mitä henkilöllä on vaatteissaan tai muuten yllään taikka mukanaan olevissa tavaroissa sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi vaarantaa säilyttämisenä taikka aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Virkamies voi virkatehtävän suorittamisen yhteydessä tehdä henkilölle tarkastuksen tällaisten esineiden tai aineiden löytämiseksi muussakin tapauksessa, jos se perustellusta syystä on tarpeen virkamiehen työturvallisuuden ja virkatehtävän suorittamisen varmistamiseksi.

Henkilö tai hänen mukanaan olevat tavarat voidaan vapauteen kohdistuvan toimenpiteen yhteydessä tarkastaa myös hänen tunnistamistaan varten tarpeellisen asiakirjan löytämiseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut vaaralliset esineet tai aineet on tarvittaessa otettava pois tarkastettavalta. Pois on otettava myös esineet tai aineet, joiden hallussapito on muuten laissa tai lain nojalla kielletty.

102 §

Turvallisuustarkastuksen toimittaminen

Turvallisuustarkastus toimitetaan käsin tunnustelemalla, koulutettua koiraä käyttäen, metallinilmaisinta tai muuta vastaavaa teknistä laitetta käyttäen taikka muulla niihin rinnastettavalla tavalla.

Tarkastuksella ei saa puuttua tarkastettavan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen enempää kuin tehtävän suorittamiseksi on välttämätöntä. Tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta.

103 §

Haltuun otetun omaisuuden käsittely

Päaesikunnan haltuun 101 §:n nojalla otetut vaaralliset esineet ja aineet on palautettava haltijalle viipymättä ja viimeistään 14 vuorokauden kuluessa, jollei sitä ennen ryhdytä 2 momentissa tai pakkokeinolain 7 luvussa tarkoitettuun toimenpiteeseen. Jollei esinettä tai ainetta voida vaaratta palauttaa haltijalle, se luovutetaan poliisille poliisilain (872/2011) 2 luvun 15 §:ssä, ampuma-aselaisissa (1/1998) tai muussa laissa säädettyjä toimenpiteitä varten.

Edellä tämän lain 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun Päaesikunnan rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies voi määrätä vähäarvoisen esineen tai aineen hävitettäväksi.

Omistajalle ja haltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen omaisuuden hävittämistä, jollei kysymys ole vähäarvoisesta omaisuudesta. Omaisuuden haltuunotosta ja hävittämisestä on laadittava pöytäkirja tai tehtävä vastaava merkintä muuhun asiakirjaan.

104 §

Voimakeinojen käyttö

Päeesikunnan rikostorjuntatehtävää suorittavalla virkamiehellä on tässä laissa säädettyä virkatehtävää suorittaessaan oikeus, jollei muualla laissa toisin säädetä, vastarinnan murtamiseksi, henkilön paikalta poistamiseksi, kiinniottamisen toimittamiseksi, vapautensa menettäneen pakenemisen estämiseksi, esteen poistamiseksi taikka välittömästi uhkaavan rikoksen tai muun vaarallisen teon tai tapahtuman estämiseksi käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina. Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon virkatehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat. Jos voimakeinojen käyttäminen on välttämätöntä, on niitä käytettävä vain siinä määrin ja siihen saakka, kun laissa säädetyn virkatehtävän suorittamiseksi välttämättä on tarpeen. Oikeus käyttää voimakeinoja on vain siihen asianmukaisen koulutuksen saaneella virkamiehellä.

Sillä Puolustusvoimien palveluksessa olevalla, joka Päeesikunnan rikostorjuntatehtävää hoitavan virkamiehen pyynnöstä tai tämän suostumuksella tilapäisesti avustaa tällaista virkamiestä tilanteessa, jossa on välttämätöntä turvautua sivullisen voimakeinoapuun erittäin tärkeän ja kiireellisen tehtävän suorittamisessa on oikeus tällaisen virkamiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joihin virkamies voi toimivaltansa rajoissa hänet valtuuttaa.

Tämän lain 98 ja 176 §:ssä tarkoitetulla riittävän koulutuksen saaneella reserviläisellä on erittäin tärkeän ja kiireellisen tehtävän suorittamiseksi oikeus Päeesikunnan rikostorjuntatehtävää hoitavan virkamiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joihin virkamies voi toimivaltansa rajoissa hänet valtuuttaa.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Päeesikunnan rikostorjuntatehtävää suorittavalla virkamiehellä ja 2 momentissa tarkoitetulla Puolustusvoimien palveluksessa olevalla virkamiehellä on virantoimituksessa lisäksi oikeus hätävarjeluun. Hätävarjelusta säädetään rikoslain 4 luvun 4 §:ssä. Tällaisessa hätävarjelussa virkamies toimii virkavastuulla. Arvioitaessa hätävarjeluun puolustettavuutta on otettava huomioon virkamiehelle koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset.

Edellä 3 momentissa tarkoitetulla reserviläisellä on oikeus hätävarjeluun siten kuin rikoslain 4 luvun 4 §:ssä säädetään. Arvioitaessa hätävarjeluun puolustettavuutta on otettava huomioon reserviläiselle koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset. Reserviläisen rikosoikeudellisesta virkavastuusta säädetään 177 §:ssä.

105 §

Varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen

Jos tässä laissa säädettyä virkatehtävää suoritettaessa on syytä epäillä kohdattavan 104 §:ssä tarkoitettua vastarintaa tai rikoslain 4 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeudeton hyökkäys, voimakeinojen käyttöön on varauduttava sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla, ottaen huomioon mitä tämän lain 2 luvussa ja 104 §:n 1 momentissa säädetään rikostorjunnassa noudatettavista yleisistä periaatteista.

Virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä on varoitettava mahdollisuudesta joutua voimakeinojen käytön kohteeksi, jos varoittaminen on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Varoittaminen on tehtävä tarkoitukseen soveltuvalla ymmärrettävällä tavalla.

106 §

Voimankäyttö- ja suojavälineet

Pääesikunnan virkamiehellä on tässä laissa säädettyssä virkatehtävässä oikeus kantaa tehtäviensä edellyttämiä voimankäyttövälineitä ja oikeus tarvittaessa käyttää niitä 104 §:ssä tarkoitetuissa voimakeinojen käytön tilanteissa.

Puolustusvoimat varustaa Pääesikunnan 88 ja 93 §:ssä tarkoitettua tehtävää hoitavan virkamiehen tehtävien edellyttämällä suojavälineillä.

107 §

Ampuma-aseen käyttö

Edellä 104 §:ssä tarkoitetuissa voimakeinojen käytön tilanteissa ampuma-asetta voidaan käyttää vain silloin, kun kyseessä on välitöntä ja vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle aiheuttavan henkilön toiminnan pysäyttäminen eikä lievempää keinoa pysäyttämiseksi ole käytettävissä. Ampuma-asetta voidaan lisäksi käyttää kiireellistä ja tärkeää tehtävää suoritettaessa esineen, eläimen tai muun vastaavan esteen poistamiseksi. Ampuma-asetta ei saa käyttää väkijoukon hajottamiseen.

Ampuma-aseen käytöllä tarkoitetaan ampuma-aselain 2 §:ssä tarkoitetun ampuma-aseen käytöstä varoittamista, ampuma-aseella uhkaamista ja laukauksen ampumista. Ampuma-aseen esille ottaminen ja toimintavalmiuteen saattaminen eivät ole ampuma-aseen käyttöä.

Ampuma-aseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättää Pääesikunnan tiedustelupäällikkö tai tutkinnanjohtajan tehtävään määrätty virkamies, jos se tilanteen kiireellisyyss huomioon ottaen on mahdollista.

108 §

Sitominen

Virkatehtävän kohteena olevan henkilön liikkuma- tai toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos rajoittaminen on välttämätöntä virkatehtävän suorittamisen yhteydessä henkilön karkaamisen estämiseksi, väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi tai uhkaavan väkivallan torjumiseksi.

Liikkuma- tai toimintavapauden rajoittamista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä. Rajoittaminen ei saa aiheuttaa kohteena olevalle henkilölle vaaraa tai tarpeetonta kipua.

Kiinniotettujen ja tutkintavankien sitomisesta säädetään poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 11 luvun 2 §:ssä ja tutkintavankeuslain (768/2005) 13 luvun 2 §:ssä.

109 §

Tarkemmat säännökset voimankäytöstä

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä Pääesikunnan rikostorjuntatehtävää hoitavien virkamiesten voimankäyttö- ja suojavälineistä.

Puolustusministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä Pääesikunnan rikostorjuntatehtävää hoitavien virkamiesten voimakeinojen käyttöön liittyvästä voimankäyttökoulutuksesta, voimankäytön harjoittelusta ja seurannasta, voimankäyttövälineiden säilyttämisestä sekä voimakeinojen käytön valvonnasta.

110 §

Tekninen valvonta

Teknisellä valvonnalla tarkoitetaan tässä laissa jatkuvaa tai toistuvaa ajoneuvoihin, ajoneuvojen kuljettajiin, jalankulkijoihin tai yleisöön kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista.

Pääesikunnan rikostorjuntatehtävää hoitava viranomaisella saa 88 ja 93 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä siitä ennalta ilmoitettuaan suorittaa yleisellä paikalla tai yleisellä tiellä teknistä valvontaa rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi, rikoksesta epäillyn tunnistamiseksi sekä Puolustusvoimien erityisten valvontakohteiden vartioimiseksi.

Valvontaa saadaan toteuttaa muualla kuin Puolustusvoimien pysyvässä tai tilapäisessä käytössä olevilla alueilla toteutettavien julkisten massa- ja yleisötapahtumien tai harjoitustoiminnan yhteydessä.

111 §

Oikeus saada tietoja muulta viranomaiselta

Pääesikunnalla on oikeus saada viranomaiselta sekä julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä ja henkilöltä Pääesikunnan rikostorjuntatehtävän suorittamiseksi välttämättömät tiedot ja asiakirjat maksutta ja salassapitosäännösten estämättä, jollei tiedon tai asiakirjan antamista Pääesikunnalle tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa kielletty tai rajoitettu.

Päätöksen salassa pidettävien tietojen hankkimisesta tekee Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies taikka Pääesikunnan rikostorjuntatehtävään määrätty 94 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu virkamies.

112 §

Oikeus saada tietoja yksityiseltä tai julkiselta yhteisöltä tai henkilöltä

Pääesikunnalla on oikeus saada yksityiseltä tai julkiselta yhteisöltä tai henkilöltä rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi välttämättömiä tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutuslainsäätöön estämättä.

Pääesikunnalla on oikeus saada viestinnän välittäjältä ja yhteisötilaajalta yhteystiedot sellaisesta teleosoitteesta, jota ei mainita julkisessa luettelossa, taikka teleosoitteen, tai telepäätelaitteen yksilöivät tiedot, jos tietoja yksittäistapauksessa tarvitaan Pääesikunnan rikostorjuntatehtävän suorittamiseksi. Pääesikunnalla on vastaava oikeus saada postitoimintaa harjoittavalta yhteisöltä jakeluosoitetietoja.

Päätöksen salassa pidettävien tietojen hankkimisesta tekee Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies taikka Pääesikunnan rikostorjuntatehtävään määrätty 94 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu virkamies.

Pääesikunnalla on oikeus saada 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot maksutta, jollei laissa toisin säädetä.

13 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot Pääesikunnan rikostorjunnassa

Yleiset säännökset

113 §

Salaisten tiedonhankintakeinojen käyttäminen

Tässä luvussa säädetään seuraavien tiedonhankintakeinojen käyttämisestä 88 §:ssä tarkoitetussa sotilasrikosten estämisessä:

- 1) tukiasematietojen hankkiminen;
- 2) suunnitelmallinen tarkkailu;
- 3) peitelty tiedonhankinta;
- 4) tekninen kuuntelu;
- 5) tekninen katselu;
- 6) tekninen seuranta;
- 7) teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen.

Tässä luvussa säädetään lisäksi seuraavien tiedonhankintakeinojen käyttämisestä 93 §:ssä tarkoitetussa rikosten estämisessä ja paljastamisessa:

- 1) 1 momentissa tarkoitetut tiedonhankintakeinot;
- 2) telekuuntelu;
- 3) tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta;
- 4) televalvonta;
- 5) tekninen laitetarkkailu;
- 6) peitetoiminta;
- 7) tietolähdetoiminta;
- 8) tietolähteen ohjattu käyttö.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää salassa niiden kohteilta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tässä luvussa tarkoitettujen salaisten tiedonhankintakeinojen käytön järjestämisestä ja valvonnasta sekä toimenpiteiden kirjaamisesta ja valvontaa varten annettavista selvityksistä.

114 §

Salaisten tiedonhankintakeinojen käytön yleiset edellytykset

Salaisten tiedonhankintakeinojen käytön yleisenä edellytyksenä on, että sillä voidaan olettaa saatavan rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi tarvittavia tietoja.

Sen lisäksi, mitä salaisten tiedonhankintakeinojen käytön erityisistä edellytyksistä jäljempänä säädetään, seuraavia tiedonhankintakeinoja saadaan käyttää vain, jos niillä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen estämiselle tai paljastamiselle:

- 1) telekuuntelu;
- 2) tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta;
- 3) suunnitelmallinen tarkkailu;
- 4) tekninen kuuntelu;
- 5) tekninen katselu;
- 6) henkilön tekninen seuranta;
- 7) tekninen laitetarkkailu;
- 8) peitetoiminta;
- 9) tietolähteen ohjattu käyttö.

Peitetoiminnan käyttäminen edellyttää lisäksi, että se on välttämätöntä rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi.

Salaisen tiedonhankintakeinon käyttö on lopetettava ennen päätöksessä mainitun määräajan päättymistä, jos käytön tarkoitus on saavutettu tai sen käytölle ei enää ole edellytyksiä.

115 §

Salaisen tiedonhankinnan jatkaminen rikoksen selvittämiseksi

Jos rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi aloitetun salaisen tiedonhankinnan aikana ilmenee, että on syytä epäillä tiedonhankinnan kohteena oleva rikos tehdyksi, tiedonhankintaa saadaan kuitenkin jatkaa rikoksen selvittämiseksi tämän luvun nojalla annetun luvan nojalla kolme vuorokautta, enintään kuitenkin luvan voimassaoloajan. Jos rikoksen selvittämiseksi on tarpeen käyttää pakkokeinolain 10 luvussa tarkoitettua salaista pakkokeinoa, asia on saatettava mainitun ajan kuluessa sen viranomaisen ratkaistavaksi, joka on toimivaltainen päättämään kysymyksessä olevan pakkokeinon käyttämisestä.

116 §

Pääesikunnan virkamiesten toimivaltuudet sotilasrikosten estämisessä

Pääesikunnan sotilasrikosten estämistä hoitavilla virkamiehillä on samat toimivaltuudet 88 §:ssä tarkoitetuissa estämisen tehtävissä kuin mitä tässä laissa säädetään toimivaltuuksista rikosten estämiseksi. Pääesikunnan sotilasrikosten estämistä hoitavien virkamiesten käytettävissä ovat kuitenkin tässä luvussa tarkoitetuista salaisista tiedonhankintakeinoista vain:

- 1) tukiasematietojen hankkiminen;
- 2) suunnitelmallinen tarkkailu;
- 3) peitelty tiedonhankinta;
- 4) tekninen kuuntelu;
- 5) tekninen katselu;
- 6) esineen, aineen tai omaisuuden tekninen seuranta;
- 7) teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen.

117 §

Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi

Tässä luvussa säädettyjä salaisia tiedonhankintakeinoja saadaan käyttää Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettussa rikostorjuntatehtävässä seuraavien rikoslain 12 luvun 1—7 ja 9 §:ssä säädettyjen rikosten paljastamisessa:

- 1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen;
- 2) sotaan yllyttäminen;
- 3) maanpetos ja törkeä maanpetos;
- 4) vakoilu ja törkeä vakoilu;
- 5) turvallisuussalaisuuden paljastaminen;
- 6) luvaton tiedustelutoiminta.

Tiedonhankinta televerkoista

118 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Telekuuntelulla tarkoitetaan tässä laissa teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen vastaanotettavan taikka siitä lähetetyn sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:n 43 kohdassa tarkoitettua yleisessä viestintäverkossa tai siihen liitetyssä viestintäverkossa tai muun viestiyhteyden kautta välitettävänä olevan viestin kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä viestin sisällön ja siihen liittyvien tämän luvun 121 §:ssä tarkoitettujen välitystietojen selvittämiseksi. Telekuuntelua saadaan kohdistaa vain siltä henkilöltä lähtöisin olevaan tai

sellaiselle henkilölle tarkoitettuun viestiin, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 2 momentissa mainittuun rikokseen.

Pääesikunnalle voidaan 93 §:ssä tarkoitettussa rikostorjuntatehtävässä rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa telekuuntelua henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän seuraaviin rikoslain 12 luvun 1—7 ja 9 §:ssä säädettyihin rikoksiin:

- 1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamiseen;
- 2) sotaan yllyttämiseen;
- 3) maanpetokseen tai törkeään maanpetokseen;
- 4) vakoiluun tai törkeään vakoiluun;
- 5) turvallisuussalaisuuden paljastamiseen;
- 6) luvattomaan tiedustelutoimintaan; taikka
- 7) törkeään tietoliikenteen häirintään.

119 §

Tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta

Jos on todennäköistä, että 118 §:ssä tarkoitettua viestiä ja siihen liittyviä välitystietoja ei ole enää saatavissa telekuuntelulla, Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitavalle viranomaiselle voidaan antaa rikoksen estämiseksi lupa tietojen hankkimiseen sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 kohdassa tarkoitettujen viestinnän välittäjän hallusta 118 §:ssä säädettyillä edellytyksillä.

Jos tietojen hankkiminen kohdistetaan viestin sisällön selvittämiseksi telepäätelaitteeseen välittömästi yhteydessä olevaan viestin lähettämiseen ja vastaanottamiseen soveltuvaan henkilökohtaiseen tekniseen laitteeseen tai tällaisen laitteen ja telepäätelaitteen väliseen yhteyteen, 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle voidaan antaa rikoksen estämiseksi lupa tietojen hankkimiseen telekuuntelun sijasta, jos 118 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyvät.

120 §

Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen

Tuomioistuin päättää telekuuntelusta ja tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätyn salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen vaatimuksesta.

Lupa telekuunteluun ja 119 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tietojen hankkimiseen voidaan antaa luvan antopäivästä alkaen enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova 1 momentissa tarkoitettu virkamies;
- 6) mahdolliset telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

Pääsikunnan 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies päättää toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa epäilty on tuntematon. Päätöksessä on mainittava perustelut toimenpiteen kohteena olevien teleosoitteiden tai telepäätelaitteiden valitsemiselle.

121 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Televalvonnalla tarkoitetaan tässä laissa sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 36 kohdassa tarkoitettua viestinnän välittäjän hallussa olevien välitystietojen hankkimista viestistä, joka on lähetetty mainitun pykälän 43 kohdassa tarkoitettuun viestintäverkkoon kytketystä teleosoitteesta tai telepäätelaitteesta taikka vastaanotettu tällaiseen osoitteeseen tai laitteeseen, sekä teleosoitteen tai telepäätelaitteen sijaintitiedon hankkimista taikka osoitteen tai laitteen käytön tilapäistä estämistä. *Välitystiedolla* tarkoitetaan tässä laissa sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettuun käyttäjään tai mainitun pykälän 30 kohdassa tarkoitettuun tilaajaan yhdistettävissä olevaa viestiä koskevaa tietoa, jota viestintäverkoissa käsitellään viestien siirtämiseksi, jakelemiseksi tai tarjolla pitämiseksi.

Pääsikunnan 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitavalle viranomaiselle voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
- 3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan luvattomaan käyttöön.

122 §

Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Pääsikunnan 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitava viranomainen saa kohdistaa rikoksen estämiseksi televalvontaa henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos jonkun voidaan lausumiensa tai muun käyttäytymisensä perusteella perustellusti olettaa syyllistyvän:

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
- 2) rikokseen, jonka johdosta teleosoite tai telepäätelaitte on oikeudettomasti toisen hallussa;
- 3) muuhun kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävään rikokseen.

Jos henkilön terveydentila on huonontunut niin, että hän on ilmeisen kykenemätön antamaan 1 momentissa tarkoitettua suostumusta, 1 momentissa tarkoitettu viranomainen saa kohdistaa televalvontaa henkilön hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen ilman henkilön suostumusta. Edellytyksenä on lisäksi, että tätä on pidettävä välttämättömänä asian kiireellisyys ja muut asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen.

123 §

Televalvonnasta päättäminen

Tuomioistuin päättää 121 §:n 2 momentissa sekä 122 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettusta televalvonnasta sekä televalvonnasta 117 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätyn salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen vaatimuksesta.

Jos 121 §:n 2 momentissa tai 122 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettu televalvontaa koskeva asia ei siedä viivytystä, Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies päättää 122 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua televalvonnasta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä luvan antopäivästä tai päätöksen tekopäivästä alkaen enintään kuukaudeksi kerrallaan ja lupa tai päätös voi koskea myös luvan antamista tai päätöksen tekemistä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu teko-aika;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyneen 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen tai henkilön ollessa tuntematon toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaite;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;
- 4) suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;
- 5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 6) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova 120 §:n 1 momentissa tarkoitettu virkamies;
- 7) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies päättää toimenpiteen kohteena olevista teleosoitteista tai telepäätelaitteista lukuun ottamatta tilanteita, joissa epäily on tuntematon. Päätöksessä on mainittava perustelut toimenpiteen kohteena olevien teleosoitteiden tai telepäätelaitteiden valitsemiselle.

124 §

Tukiasematietojen hankkiminen ja sen edellytykset

Tukiasematietojen hankkimisella tarkoitetaan tässä laissa tiedon hankkimista tietyn tukiaseman kautta telejärjestelmään kirjautuneista tai kirjautuvista telepäätelaitteista ja teleosoitteista.

Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitavalle viranomaiselle voidaan antaa lupa 121 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikoksen estämiseksi merkityksellisten tukiasematietojen hankkimiseen.

125 §

Tukiasematietojen hankkimisesta päättäminen

Tuomioistuin päättää tukiasematietojen hankkimisesta Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätyn salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, mainittu virkamies saa päättää tukiasematietojen hankkimisesta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava

tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

Lupa annetaan tietyksi ajanjaksoksi.

Tukiasematietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika;
- 2) tosiseikat, joihin tukiasematietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;
- 3) ajanjakso, jota lupa koskee;
- 4) tukiasema, jota lupa koskee;
- 5) tukiasematietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova 120 §:n 1 momentissa tarkoitettu virkamies;
- 6) mahdolliset tukiasematietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

Suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta ja tekninen tarkkailu

126 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

Tarkkailulla tarkoitetaan tässä laissa tiettyyn henkilöön salaa kohdistettavaa havaintojen tekemistä tiedonhankintatarkoituksessa. Tarkkailussa voidaan rikoslain 24 luvun 6 §:ssä säädetyn estämättä käyttää näköhavaintojen tekemiseen tai tallentamiseen kameraa tai muuta sellaista teknistä laitetta.

Suunnitelmallisella tarkkailulla tarkoitetaan tässä laissa muun kuin lyhytaikaisen tarkkailun kohdistamista henkilöön, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen.

Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitava viranomainen saa rikoksen estämiseksi kohdistaa 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön suunnitelmallista tarkkailua, jos on perusteltua syytä olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkauteen tai kätkemisrikokseen.

Tässä pykälässä tarkoitettua tarkkailua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan. Teknistä laitetta ei saa käyttää rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan paikkaan kohdistuvassa tarkkailussa tai suunnitelmallisessa tarkkailussa.

127 §

Suunnitelmallisesta tarkkailusta päättäminen

Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies päättää suunnitelmallisesta tarkkailusta.

Suunnitelmallista tarkkailua koskeva päätös voidaan tehdä kerrallaan enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Päätös suunnitelmallisesta tarkkailusta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen tekoaika;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja suunnitelmallinen tarkkailu perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika;
- 5) suunnitelmallisen tarkkailun suorittamista johtava ja valvova 120 §:n 1 momentissa tarkoitettu virkamies;
- 6) mahdolliset suunnitelmallisen tarkkailun rajoitukset ja ehdot.

128 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Peiteltyllä tiedonhankinnalla tarkoitetaan tässä laissa tiettyyn henkilöön kohdistuvaa lyhytkestoisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaa tiedonhankintaa, jossa Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitavan virkamiehen tehtävän salaamiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja.

Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitava viranomaisena saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvään varkauteen tai kätkemisrikokseen.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu viranomaisena saa kohdistaa henkilöön peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella.

129 §

Peitellystä tiedonhankinnasta päättäminen

Pääesikunnan tiedustelupäällikkö tai Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies päättää peitellystä tiedonhankinnasta.

Päätös peitellystä tiedonhankinnasta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpide ja sen tavoite riittävästi yksilöityinä;
- 2) peitelty tiedonhankinnan toteuttava yksikkö ja siitä vastaava virkamies;
- 3) toimenpiteen perusteena oleva rikos;
- 4) peitelty tiedonhankinnan kohteena oleva henkilö;
- 5) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily perustuu;
- 6) toimenpiteen suunniteltu toteuttamisajankohta;
- 7) mahdolliset peitelty tiedonhankinnan rajoitukset ja ehdot.

Päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

130 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisellä kuuntelulla tarkoitetaan tässä laissa rikoslain 24 luvun 5 §:ssä säädetyn estämättä tapahtuvaa tietyn henkilön sellaisen keskustelun tai viestin, joka ei ole ulkopuolisten tietoon tarkoitettu ja johon keskusteluun kuuntelija ei osallistu, kuuntelua, tallentamista ja muuta käsittelyä teknisellä laitteella, menetelmällä tai ohjelmistolla keskustelun tai viestin sisällön tai sen osapuolten taikka 4 momentissa tarkoitettua henkilön toiminnan selvittämiseksi.

Teknistä kuuntelua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan.

Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitavalla viranomaisella on oikeus rikoksen estämiseksi vakituiseen asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevan henkilön tekniseen kuunteluun. Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitavalle viranomaiselle voidaan antaa lupa myös viranomaisten tiloissa olevan rikoksen johdosta vapautensa menettäneen henkilön tekniseen kuunteluun. Kuuntelu voidaan toteuttaa kohdistamalla se tilaan tai muuhun paikkaan, jossa tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön

voidaan olettaa todennäköisesti oleskelevan tai käyvän. Viranomaisella saa kohdistaa pelkästään tekniseen laitteeseen kohdistuvaa teknistä kuuntelua laitteeseen sen sijaintipaikasta riippumatta.

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta.

Pääsikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitavalla viranomaisella on aina 2 momentissa säädetyn estämättä oikeus lyhytaikaiseen tekniseen kuunteluun, jos se on välttämätöntä virkatehtävän turvalliseksi suorittamiseksi ja toimenpiteen suorittajan, kiinni otettavan tai suojattavan henkilön henkeä tai terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi.

131 §

Teknisestä kuuntelusta päättäminen

Tuomioistuimien päättää rikoksen johdosta vapautensa menettäneen henkilön teknisestä kuuntelusta Pääsikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätyn salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen vaatimuksesta.

Pääsikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies päättää 130 §:n 5 momentissa tarkoitettusta ja muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta teknisestä kuuntelusta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä kuuntelua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja teknisen kuuntelun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) tila tai muu paikka, johon kuuntelu kohdistuu;
- 6) teknisen kuuntelun suorittamista johtava ja valvova 120 §:n 1 momentissa tarkoitettu virkamies;
- 7) mahdolliset teknisen kuuntelun rajoitukset ja ehdot.

132 §

Tekninen katselu ja sen edellytykset

Teknisellä katselulla tarkoitetaan tässä laissa rikoslain 24 luvun 6 §:ssä säädetyn estämättä tapahtuvaa tietyn henkilön taikka tilan tai muun paikan tarkkailua tai tallentamista kameralla tai muulla sellaisella paikkaan sijoitetulla teknisellä laitteella, menetelmällä tai ohjelmistolla.

Teknistä katselua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan.

Pääsikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavalla viranomaisella on oikeus rikoksen estämiseksi vakituiseen asumiseen käytettävän tilan ulkopuolella olevan henkilön tekniseen katseluun. Pääsikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavalle viranomaiselle voidaan antaa lupa myös viranomaisen tiloissa olevan rikoksen johdosta vapautensa menettäneen henkilön tekniseen katseluun. Katselu voidaan toteuttaa kohdistamalla se tilaan tai muuhun paikkaan, jossa tiedonhankinnan kohteena olevan henkilön voidaan olettaa todennäköisesti oleskelevan tai käyvän.

Rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettua kotirauhan suojaaman tilan tai muun paikan ja rikoksen johdosta vapautensa menettäneen henkilön teknisen katselun edellytyksenä on, että

henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Muun teknisen katselun edellytyksenä on, että henkilön voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta.

Päasesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavalla viranomaisella on aina 2 momentissa säädetyn estämättä oikeus lyhytaikaiseen tekniseen katseluun, jos se on välttämätöntä virkatehtävän turvalliseksi suorittamiseksi ja toimenpiteen suorittajan, kiinni otettavan tai suojattavan henkilön henkeä tai terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi.

133 §

Teknisestä katselusta päättäminen

Tuomioistuimien päättää teknisestä katselusta Päasesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätyn salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen vaatimuksesta, jos katselu kohdistuu rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan tilaan tai muuhun paikkaan taikka rikoksen johdosta vapautensa menettäneeseen henkilöön.

Päasesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies päättää 132 §:n 5 momentissa tarkoitetusta ja muusta kuin 1 momentissa tarkoitetusta teknisestä katselusta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä katselua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja teknisen katselun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) tila tai muu paikka, johon katselu kohdistuu;
- 6) teknisen katselun suorittamista johtava ja valvova 120 §:n 1 momentissa tarkoitettu virkamies;
- 7) mahdolliset teknisen katselun rajoitukset ja ehdot.

134 §

Tekninen seuranta ja sen edellytykset

Teknisellä seurannalla tarkoitetaan tässä laissa esineen, aineen tai omaisuuden liikkumisen seurantaan siihen erikseen sijoitettavalla tai siinä jo olevalla radiolähettimellä tai muulla sellaisella teknisellä laitteella taikka menetelmällä tai ohjelmistolla.

Päasesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitava viranomaisella saa rikoksen estämiseksi kohdistaa rikoksen kohteena olevaan tai sellaisen henkilön oletettavasti hallussa olevaan tai haltuun todennäköisesti tulevaan esineeseen, aineeseen tai omaisuuteen teknistä seurantaan, jonka lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta.

Jos teknisen seurannan tarkoituksena on seurata henkilön liikkumista sijoittamalla seurantalaitteita hänen yllään oleviin vaatteisiin tai mukanaan olevaan esineeseen (*henkilön tekninen seuranta*), Päasesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitava viranomaisella saa suorittaa toimenpiteen vain, jos henkilön lausumien, uhkausten tai

käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta.

Päaesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavalla viranomaisella on lisäksi oikeus tekniseen seurantaan, jos se on välttämätöntä virkatehtävän turvalliseksi suorittamiseksi ja toimenpiteen suorittajan, kiinni otettavan tai suojattavan henkilön henkeä tai terveyttä uhkaavan välittömän vaaran torjumiseksi.

135 §

Teknisestä seurannasta päättäminen

Tuomioistuin päättää henkilön teknisestä seurannasta Päaesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätyn salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä Päaesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies saa päättää seurannasta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

Päaesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies päättää 134 §:n 4 momentissa tarkoitetusta ja muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta teknisestä seurannasta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä seurantaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu teko-aika;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja teknisen seurannan edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) toimenpiteen kohteena oleva esine, aine tai omaisuus;
- 6) teknisen seurannan suorittamista johtava ja valvova 120 §:n 1 momentissa tarkoitettu virkamies;
- 7) mahdolliset teknisen seurannan rajoitukset ja ehdot.

136 §

Tekninen laitetarkkailu ja sen edellytykset

Teknisellä laitetarkkailulla tarkoitetaan tässä laissa tietokoneen tai muun vastaavan teknisen laitteen taikka sen ohjelmiston toiminnan, sisältämien tietojen tai yksilöintitietojen muuta kuin yksinomaan aistinvaraista tarkkailua, tallentamista tai muuta käsittelyä rikoksen estämiseksi merkityksellisen seikan tutkimiseksi.

Teknistä laitetarkkailua ei saa kohdistaa sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta tai muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta säädetään tässä luvussa.

Päaesikunnan 93 §:ssä säädettyjä rikostorjuntatehtäviä hoitavalle viranomaiselle voidaan antaa rikoksen estämiseksi lupa tekniseen laitetarkkailuun, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Päaesikunnan 93 §:ssä säädettyjä rikostorjuntatehtäviä hoitava viranomainen saa kohdistaa teknistä

laitetarkkailua mainitun henkilön todennäköisesti käyttämään tietokoneeseen tai muuhun vastaavaan tekniseen laitteeseen taikka sen ohjelmiston toimintaan.

137 §

Teknisestä laitetarkkailusta päättäminen

Tuomioistuin päättää teknisestä laitetarkkailusta Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätyn salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen vaatimuksesta. Jos asia ei siedä viivytystä, mainittu virkamies saa päättää teknisestä laitetarkkailusta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua tiedonhankintakeinon käytön aloittamisesta.

Lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä laitetarkkailua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen tekoaika;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja teknisen laitetarkkailun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) toimenpiteen kohteena oleva tekninen laite tai ohjelmisto;
- 6) teknisen laitetarkkailun suorittamista johtava ja valvova 120 §:n 1 momentissa tarkoitettu virkamies;
- 7) mahdolliset teknisen laitetarkkailun rajoitukset ja ehdot.

138 §

Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen

Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitava viranomaisena saa rikoksen estämiseksi hankkia teknisellä laitteella teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitiedot, jos estettävänä on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta.

Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitava viranomaisena saa käyttää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen hankkimiseksi ainoastaan sellaista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää vain teleosoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen. Liikenne- ja viestintävirasto tarkastaa teknisen laitteen tässä momentissa tarkoitettujen vaatimustenmukaisuuden sekä sen, ettei laite ominaisuuksiensa vuoksi aiheuta haitallista häiriötä yleisen viestintäverkon laitteille tai palveluille.

Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisesta päättää Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettu rikostorjuntatehtävään määrätty salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies.

139 §

Laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentaminen ja poisottaminen

Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavalla virkamiehellä on oikeus sijoittaa tekniseen tarkkailuun käytettävä laite, menetelmä tai ohjelmisto toimenpiteen kohteena olevaan esineeseen, aineeseen, omaisuuteen, tilaan tai muuhun paikkaan taikka

tietojärjestelmään, jos tarkkailun toteuttaminen sitä edellyttää. Virkamiehellä on tällöin oikeus laitteen, menetelmän tai ohjelmiston asentamiseksi, käyttöön ottamiseksi ja poistamiseksi salaa mennä edellä mainittuihin kohteisiin tai tietojärjestelmään sekä kiertää, purkaa tai muulla vastaavalla tavalla tilapäisesti ohittaa kohteen tai tietojärjestelmän suojaus tai haitata sitä. Kotietsinnästä säädetään erikseen.

Tekniseen tarkkailuun käytettävän laitteen, menetelmän tai ohjelmiston saa asentaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan vain, jos tuomioistuin on antanut siihen luvan Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätyn salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen vaatimuksesta taikka jos asentaminen on välttämätöntä 130 §:n 5 momentissa, 132 §:n 5 momentissa tai 134 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

Peitetoiminta

140 §

Peitetoiminta ja sen edellytykset

Peitetoiminnalla tarkoitetaan tässä laissa tiettyyn henkilöön tai hänen toimintaansa kohdistuvaa suunnitelmallista tiedonhankintaa käyttämällä soluttautumista, jossa tiedonhankinnan edellyttämän luottamuksen hankkimiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi käytetään vääriä, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja tai rekisterimerkintöjä taikka valmistetaan tai käytetään vääriä asiakirjoja.

Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitava viranomainen saa rikoksen estämiseksi kohdistaa henkilöön peitetoimintaa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tai myötävaikuttavan johonkin seuraavista rikoksista:

1) joukkotuhonta, joukkotuhonnan valmistelu, rikos ihmisyyttä vastaan, törkeä rikos ihmisyyttä vastaan, hyökkäysrikos, hyökkäysrikoksen valmistelu, sotarikos, törkeä sotarikos, kidutus, kemiallisen aseiden kiellon rikkominen, biologisen aseiden kiellon rikkominen tai jalkaväkimiinakiellon rikkominen;

2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen, sotaan yllyttäminen, maanpetos, törkeä maanpetos, vakoilu, törkeä vakoilu, turvallisuussalaisuuden paljastaminen tai luvaton tiedustelutoiminta;

3) valtiopetos, törkeä valtiopetos tai valtiopetoksen valmistelu.

Edellytyksenä on lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavalla viranomaisella on oikeus kohdistaa rikoksen estämiseksi henkilöön peitetoimintaa tietoverkossa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän sellaiseen rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Peitetoiminta asunnossa on sallittua vain, jos sisäänkäynti tai oleskelu tapahtuu asuntoa käyttävän aktiivisella myötävaikutuksella. Kotietsinnästä säädetään erikseen.

141 §

Rikoksentelekielto

Peitetoimintaa suorittava Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitava virkamies ei saa tehdä rikosta eikä aloitetta rikoksen tekemiseen.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, peitetoimintaa suorittava Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitava virkamies saa tehdä järjestyserikkomuksen tai muun siihen rinnastettavan rikoksen, josta on säädetty rangaistukseksi rikesakko, tai liikenerikkomuksen, jos teko on välttämätön peitetoiminnan tavoitteen saavuttamiseksi tai tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi.

142 §

Peitetoimintaa koskeva esitys ja suunnitelma

Peitetoimintaa koskevassa esityksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) tiedonhankinnan kohteena oleva henkilö riittävästi yksilöitynä;
- 3) toimenpiteen perusteena oleva rikos riittävästi yksilöitynä;
- 4) peitetoiminnan tavoite;
- 5) peitetoiminnan tarpeellisuus;
- 6) muut peitetoiminnan edellytysten arviointia varten tarvittavat tiedot.

Peitetoiminnan toteuttamisesta on laadittava kirjallinen suunnitelma, jonka tulee sisältää peitetoimintaa koskevan päätöksenteon ja peitetoiminnan toteuttamisen kannalta oleelliset ja riittävän yksityiskohtaiset tiedot. Suunnitelmaa on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava.

143 §

Peitetoiminnasta päättäminen

Pääesikunnan tiedustelupäällikkö päättää peitetoiminnasta. Yksinomaan tietoverkossa toteutettavasta peitetoiminnasta päättää Pääesikunnan tiedustelupäällikkö taikka Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies.

Peitetoimintaa koskeva päätös voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös peitetoiminnasta on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) peitetoiminnan toteuttava yksikkö ja peitetoiminnan toteuttamisesta vastaava Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitava virkamies;
- 3) tunnistetiedot peitetoiminnan suorittavista Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavista virkamiehistä;
- 4) tiedonhankinnan perusteena oleva rikos;
- 5) peitetoiminnan kohteena oleva henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 4 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;
- 6) tosiseikat, joihin epäily ja peitetoiminnan edellytykset perustuvat;
- 7) peitetoiminnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;
- 8) päätöksen voimassaoloaika.

Päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava. Peitetoiminnan lopettamisesta on tehtävä kirjallinen päätös.

Peitetoimintaa koskeva päätös on toimitettava viipymättä tiedoksi Keskusrikospoliisin päällikölle.

144 §

Ratkaisu peitetoiminnan edellytyksistä

Jos peitetoiminnalla saatua tietoa on tarkoitus käyttää oikeudenkäynnissä syyllisyyttä tukevana selvityksenä, peitetoiminnasta päättäneen virkamiehen on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi, olivatko 140 §:n 2 momentissa tarkoitetut peitetoiminnan edellytykset olemassa tai oliko kysymys peitetoiminnasta 117 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa.

145 §

Peitetoiminnan laajentaminen

Jos peitetoiminnan aikana ilmenee, että voidaan perustellusti olettaa peitetoiminnan kohteena olevan henkilön syyllistyvän sen käyttämisen perusteena olevan rikoksen lisäksi siihen välittömästi liittyvään muuhun 140 §:n 2 momentissa tarkoitettuun rikokseen, jonka estämiseksi on välittömästi tehtävä peitetoimintaa, peitetoimintaa suorittava Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitava virkamies saa laajentaa peitetoiminnan koskemaan myös tämän rikoksen estämistä. Peitetoiminnan laajentaminen on kuitenkin saatettava ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua tiedonhankinnan aloittamisesta peitetoiminnasta päättäneen virkamiehen ratkaistavaksi.

Jos peitetoiminnan aikana ilmenee, että voidaan perustellusti olettaa muun kuin peitetoiminnan kohteena olevan henkilön syyllistyvän 140 §:n 2 momentissa tarkoitettuun rikokseen, jonka estämiseksi häneen on välittömästi kohdennettava peitetoimintaa, peitetoimintaa suorittava virkamies saa laajentaa peitetoiminnan koskemaan myös mainittua henkilöä. Peitetoiminnan laajentaminen on kuitenkin saatettava ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua tiedonhankinnan aloittamisesta peitetoiminnasta päättäneen virkamiehen ratkaistavaksi.

146 §

Pääesikunnan rikostorjuntatehtävää hoitavan virkamiehen turvaaminen peiteltyssä tiedonhankinnassa ja peitetoiminnassa

Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies saa päättää, että peiteltyä tiedonhankintaa tai peitetoimintaa toteuttava virkamies varustetaan kuuntelun ja katselun mahdollistavalla teknisellä laitteella, jos varustaminen on perusteltua hänen turvallisuutensa varmistamiseksi.

Kuuntelu ja katselu saadaan tallentaa. Tallenteet on hävitettävä heti sen jälkeen, kun niitä ei tarvita 1 momentissa tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitavan virkamiehen turvaamiseen. Jos niitä on kuitenkin tarpeen säilyttää asiaan osallisen oikeusturvaan liittyvistä syistä, tallenteet saadaan säilyttää ja niitä saadaan käyttää tässä tarkoituksessa. Tällöin tallenteet on hävitettävä, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä.

Tietolähdetoiminta

147 §

Tietolähdetoiminta ja tietolähteen ohjatun käytön edellytykset

Tietolähdetoiminnalla tarkoitetaan muuta kuin satunnaista luottamuksellista, 93 §:ssä tarkoitettujen rikostorjuntatehtävien hoitamiseksi merkityksellisten tietojen vastaanottamista Pääesikunnan mainitussa pykälässä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavan viranomaisen ja muun viranomaisen ulkopuoliselta henkilöltä (*tietolähde*).

Päaesikunnan 93 §:ssä tarkoitettua rikostorjuntatehtävää hoitava viranomaisena saa pyytää tähän tarkoitukseen hyväksytyä, henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan sopivaa, rekisteröityä ja tiedonhankintaan suostunutta tietolähdettä hankkimaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja (*tietolähteen ohjattu käyttö*).

Tietolähteen ohjatussa käytössä tietoja ei saa pyytää hankittavaksi sellaisella tavalla, joka edellyttäisi viranomaiselle kuuluvien toimivaltuuksien käyttöä tai joka vaarantaisi tietolähteen tai muun henkilön hengen tai terveyden. Ennen tietolähteen ohjattua käyttöä tietolähteelle on tehtävä selkoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan sekä erityisesti hänelle lain mukaan sallitusta ja kielletystä toiminnasta. Tietolähteen turvallisuudesta on tarpeen mukaan huolehdittava tiedonhankinnan aikana ja sen jälkeen.

148 §

Tietolähdettä koskevien tietojen käsittely ja palkkion maksu tai suoritettava korvaus

Tietolähdettä koskevat henkilötiedot tallennetaan henkilörekisteriin. Tietojen käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetussa laissa.

Rekisteröidylle tietolähteelle voidaan maksaa palkkio tai korvaus. Perustellusta syystä palkkio voidaan maksaa myös rekisteröimättömälle tietolähteelle. Palkkion veronalaisuudesta säädetään erikseen.

149 §

Tietolähteen ohjatusta käytöstä päättäminen

Päaesikunnan tiedustelupäällikkö taikka Päaesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies päättää tietolähteen ohjatusta käytöstä.

Tietolähteen ohjattua käyttöä koskeva päätös voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Päätös tietolähteen ohjatusta käytöstä on tehtävä kirjallisesti. Päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen esittäjä;
- 2) tiedonhankinnan toteuttava yksikkö ja sen toteuttamisesta vastaava Päaesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitava virkamies;
- 3) tunnistetiedot tietolähteestä;
- 4) toimenpiteen peruste;
- 5) tiedonhankinnan tavoite ja toteuttamissuunnitelma;
- 6) päätöksen voimassaoloaika;
- 7) mahdolliset tietolähteen ohjatun käytön rajoitukset ja ehdot.

Päätöstä on olosuhteiden muuttuessa tarvittaessa tarkistettava. Tietolähteen ohjatun käytön lopettamisesta on tehtävä kirjallinen päätös.

Yhteiset säännökset

150 §

Päaesikunnan rikostorjuntatehtävien suojaaminen

Jäljempänä 190 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta voidaan 88 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin liittyen Päaesikunnan päällikön päätöksellä ja 93 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin liittyen Päaesikunnan tiedustelupäällikön päätöksellä lykätä, jos ilmoituksen lykkäämisestä ei aiheudu merkittävää vaaraa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle eikä merkittävää huomattavan ympäristö-

, omaisuus- tai varallisuusvahingon vaaraa. Edellytyksenä on lisäksi, että ilmoittamisen lykkääminen on välttämätöntä tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi tai toiminnan tavoitteen turvaamiseksi.

Rikosten estämisen ja paljastamisen tehtäviä hoitava Pääesikunnan virkamies saa käyttää väärää, harhauttavia tai peiteltyjä tietoja, tehdä ja käyttää väärää, harhauttavia tai peiteltyjä rekisterimerkintöjä sekä valmistaa ja käyttää väärää asiakirjoja, kun se on välttämätöntä tehtävän tai virkamiehen hengen tai terveyden suojaamiseksi taikka paljastumisen estämiseksi.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu rekisterimerkintä on oikaistava sen jälkeen, kun mainitussa momentissa säädettyjä edellytyksiä ei enää ole.

Suojaamisen järjestämisestä, suojaamisesta vastaavasta virkamiehestä sekä yhteistyöstä rekisterinpitäjien kanssa annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

151 §

Suojaamisesta päättäminen

Pääesikunnan päällikkö päättää 88 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin liittyvästä ja Pääesikunnan tiedustelupäällikkö päättää 93 §:ssä tarkoitettuihin tehtäviin liittyvästä 150 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rekisterimerkinnän tekemisestä sekä asiakirjan valmistamisesta.

Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies päättää muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta suojaamisesta.

Rekisterimerkintöjen tekemisestä sekä asiakirjojen valmistamisesta päättäneen viranomaisen on pidettävä luetteloa merkinnöistä ja asiakirjoista, valvottava niiden käyttöä sekä huolehdittava merkintöjen oikaisemisesta.

152 §

Salaista tiedonhankintaa koskeva ilmaisukielto

Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies saa tärkeästä rikoksen estämiseen tai paljastamiseen liittyvästä syystä kieltää sivullista ilmaisemasta tämän tietoon tulleita seikkoja salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä. Edellytyksenä on lisäksi, että sivullinen on tehtävänsä tai asemansa johdosta avustanut tai häntä on pyydetty avustamaan salaisen tiedonhankintakeinon käytön toteuttamisessa. Syyteharkinnan aikana ilmaisukiellosta päättää syyttäjä esitutkintalain 11 luvun 5 §:n mukaisesti.

Ilmaisukielto annetaan enintään vuodeksi kerrallaan. Kielto on annettava saajalleen kirjallisena todisteellisesti tiedoksi. Siinä on yksilöitävä kiellon kohteena olevat seikat, mainittava kiellon voimassaoloaika ja ilmoitettava sen rikkomiseen liittyvästä rangaistusuhasta.

Ilmaisukieltoa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Kiellon saanut saa kuitenkin ilman määräaikaa kannella Helsingin käräjäoikeudelle. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

Rangaistus ilmaisukiellon rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Ilmaisukiellon saanut saa 4 momentin estämättä ilmoittaa ilmaisukiellosta tiedusteluvalvontavaltuutetulle.

153 §

Määräaikojen laskeminen

Tässä luvussa tarkoitettujen määräaikojen laskemiseen ei sovelleta säädettyjen määräaikain laskemisesta annettua lakia (150/1930).

Aika, joka on määrätty kuukausina, päättyy sinä määräkuukauden päivänä, joka järjestysnumeroltaan vastaa sanottua päivää. Jos vastaavaa päivää ei ole siinä kuussa, jona määräaika päättyy, määräaika päättyy kuukauden viimeisenä päivänä.

154 §

Kuuntelu- ja katselukiellot

Telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, teknistä kuuntelua, teknistä katselua ja teknistä laitetarkkailua ei saa kohdistaa:

1) salaisen tiedonhankintakeinon kohteen ja hänen oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 13 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitettun oikeudellisen avustajansa tai 1 momentissa tarkoitettun tulkkinsa taikka mainittuun avustajaan 22 §:n 2 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevan henkilön väliseen viestiin;

2) salaisen tiedonhankintakeinon kohteen ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 16 §:ssä tarkoitettun papin tai muun vastaavassa asemassa olevan henkilön väliseen viestiin; eikä

3) rikoksen johdosta vapautensa menettäneen epäillyn ja lääkärin, sairaanhoitajan, psykologin tai sosiaalityöntekijän väliseen viestiin.

Ellei estettävänä tai paljastettavana ole rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, teknistä kuuntelua, teknistä katselua ja teknistä laitetarkkailua ei saa kohdistaa myöskään:

1) salaisen tiedonhankintakeinon kohteen ja hänen oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 17 §:n 1 momentissa tarkoitettun läheisensä väliseen viestiin;

2) salaisen tiedonhankintakeinon kohteen ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 14 §:n 1 momentissa tarkoitettun lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön taikka tähän 22 §:n 2 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevan henkilön väliseen viestiin; eikä

3) salaisen tiedonhankintakeinon kohteen ja oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 20 §:n 1 momentissa tarkoitettun yleisön saataville toimitettun viestin laatijan tai julkaisijan tai ohjelmatoiminnan harjoittajan taikka tähän 22 §:n 2 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevan henkilön väliseen viestiin.

Jos telekuuntelun, telekuuntelun sijasta tapahtuvan tietojen hankkimisen, teknisen kuuntelun, teknisen katselun tai teknisen laitetarkkailun aikana tai muulloin ilmenee, että kyseessä on viesti, jonka kuuntelu ja katselu on kielletty, toimenpide on keskeytettävä ja sillä saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Tässä pykälässä tarkoitettut kuuntelu- ja katselukiellot eivät kuitenkaan koske tapauksia, joissa 1 tai 2 momentissa tarkoitettua henkilöä epäillään samasta tai siihen välittömästi liittyvästä rikoksesta kuin rikoksesta epäiltyä ja myös hänen osaltaan on tehty päätös telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, teknisestä kuuntelusta, teknisestä katselusta tai teknisestä laitetarkkailusta.

155 §

Tallenteiden ja asiakirjojen tarkastaminen

Päaesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätyn ja tehtäviin erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen on ilman aiheetonta viivytystä tarkastettava salaisen tiedonhankintakeinon käytössä kertyneet tallenteet ja asiakirjat.

156 §

Tallenteiden tutkiminen

Salaisen tiedonhankintakeinon käytössä kertyneitä tallenteita saa tutkia vain tuomioistuimien ja Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty ja tehtäviin erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies. Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätyn ja tehtäviin erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen määräyksestä tai tuomioistuimen osoituksen mukaan tallennetta saa tutkia myös muu virkamies, asiantuntija tai muu henkilö, jota käytetään apuna tiedonhankintaa toteuttaessa.

Jos 1 momentissa tarkoitettu muu asiantuntija tai muu henkilö on yksityinen taho, asiantuntijaan tai muuhun henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä.

Käytettäessä 2 momentissa tarkoitettua asiantuntijaa tai muuta henkilöä on tallenteiden tutkiminen tapahduttava 1 momentissa tarkoitettun virkamiehen välittömässä ohjauksessa ja valvonnassa. Asiantuntijalla tai muulla henkilöllä on lisäksi oltava tarvittavat tiedot ja taito sekä kokemus toimeksiannon suorittamiseen.

157 §

Ylimääräinen tieto

Ylimääräisellä tiedolla tarkoitetaan tässä laissa telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai vaaran torjumiseen taikka joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka estämistä tai paljastamista varten lupa tai päätös on annettu.

158 §

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää Pääesikunnan tutkittavaksi kuuluvan rikoksen selvittämisessä, jos tieto koskee sellaista rikosta, jonka estämisessä olisi saatu käyttää sitä tämän luvun mukaista tiedonhankintakeinoa, jolla tieto on saatu.

Pääesikunta saa käyttää ylimääräistä tietoa myös, jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys Pääesikunnan tutkittavaksi kuuluvan rikoksen selvittämiselle ja rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

Ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä päättää tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä. Ylimääräisen tiedon käyttämisen kirjaamisesta esitutkintapöytäkirjaan säädetään esitutkintalain 9 luvun 6 §:n 2 momentissa ja ilmoittamisesta haastehakemuksessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 3 §:n 1 momentin 8 kohdassa.

Ylimääräistä tietoa saa lisäksi käyttää aina rikoksen estämiseksi, Pääesikunnan rikostorjunnan toiminnan suuntaamiseksi ja syyttömyyttä tukevana selvityksenä.

Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran taikka huomattavan ympäristö-, omaisuus- tai varallisuusvahingon estämiseksi. Jos edellä mainitun vaaran tai vahingon estäminen ei kuulu Pääesikunnan rikostorjunnan toimivaltaan, asia siirretään viipymättä toimivaltaiselle viranomaiselle.

159 §

Tietojen hävittäminen

Salaisella tiedonhankintakeinolla saatu tieto on hävitettävä viipymättä sen jälkeen, kun on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi.

Ylimääräinen tieto voidaan kuitenkin säilyttää ja tallentaa henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain mukaisesti, jos tieto koskee tämän lain 158 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua rikosta taikka jos tieto on tarpeen rikoslain 15 luvun 10 §:ssä tarkoitettun törkeän rikoksen estämiseksi. Tieto, jota ei ole tallennettu tai liitetty esitutkinta-aineistoon, on hävitettävä ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun on käynyt ilmeiseksi, ettei tietoa voida käyttää tai sitä ei enää tarvita rikoksen estämisessä tai selvittämisessä.

Edellä 124 §:ssä tarkoitettut tukiasematiedot on hävitettävä, kun on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi.

160 §

Telekuuntelun, televalvonnan, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että telekuuntelu tai televalvonta kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva henkilö ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, tiedonhankintakeinon käyttö on tältä osin keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä tällaiset kuuntelulla saadut tallenteet ja televalvonnalla saadut tiedot sekä tällaisilla salaisilla tiedonhankintakeinoilla saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu sellaiseen luottamukselliseen viestiin, jota koskevasta telekuuntelusta, televalvonnasta ja muusta teknisestä tarkkailusta kuin laitetarkkailusta säädetään tässä luvussa taikka että 136 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta.

161 §

Kiireellisessä tilanteessa saadun tiedon hävittäminen

Jos Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty ja tehtäviin erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies on 123 §:n 2 momentissa tai 137 §:n § 1 momentissa tarkoitettussa kiireellisessä tilanteessa päättänyt televalvonnan tai teknisen laitetarkkailun aloittamisesta, mutta tuomioistuimien katsoo, että edellytyksiä toimenpiteelle ei ole ollut, tiedonhankinnan käyttö on lopetettava sekä sillä saatu aineisto ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot heti hävitettävä. Näin saatuja tietoja saadaan kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin ylimääräistä tietoa saadaan käyttää 158 §:n mukaan.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös jos Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty ja tehtäviin erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies on 125 §:n 1 momentissa tai 135 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kiireellisessä tilanteessa päättänyt tukiasematietojen hankkimisesta tai henkilön teknisestä seurannasta.

162 §

Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittaminen

Telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, televalvonnasta ja teknisestä tarkkailusta on viipymättä ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle kirjallisesti sen jälkeen, kun tiedonhankinnan tarkoitus on saavutettu. Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä on kuitenkin ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle viimeistään vuoden kuluttua sen käytön lopettamisesta.

Henkilöön kohdistettua telekuuntelua tai televalvontaa koskevassa ilmoituksessa on yksilöitävä toimenpiteen kohteena olleet teleosoitteet ja telepäätelaitteet.

Tuomioistuin voi Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätyn ja tehtäviin erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen vaatimuksesta päättää, että 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta tiedonhankinnan kohteelle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Jos tiedonhankinnan kohteen henkilöllisyys ei ole tiedossa 1 tai 2 momentissa tarkoitettun määräajan tai lykkäyksen päättyessä, tiedonhankintakeinon käytöstä on ilmoitettava kirjallisesti hänelle ilman aiheetonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä.

Kohteelle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto luvan myöntäneelle tuomioistuimelle.

Suunnitelmallisesta tarkkailusta, peittelystä tiedonhankinnasta, peitetoiminnasta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä ei ole velvollisuutta ilmoittaa tiedonhankinnan kohteelle, jos asiassa ei ole aloitettu esitutkintaa. Jos esitutkinta aloitetaan, noudatetaan pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ää.

Kun harkitaan ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä 2 ja 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, arvioinnissa on myös otettava huomioon asianosaisen oikeus asianmukaisesti valvoa oikeuttaan.

Ilmoitusta koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimessa noudatetaan 168—173 §:ää.

163 §

Pöytäkirja

Muun salaisen tiedonhankintakeinon kuin tarkkailun käytön lopettamisen jälkeen on laadittava ilman aiheetonta viivytystä pöytäkirja. Pöytäkirjan tulee sisältää salaisen tiedonhankintakeinon käyttöä koskevan päätöksen tiedot ja muut keinon käyttöä koskevat tiedot. Jos salaista tiedonhankintakeinoa, jonka käyttöön on saatu lupa, ei ole käytetty, riittävää on ottaa tästä maininta pöytäkirjaan.

Pöytäkirjan sisällöstä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

164 §

Asianosaisjulkisuuden rajoittaminen eräissä tapauksissa

Poiketen siitä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 11 §:ssä säädetään henkilöllä, jonka oikeutta tai velvollisuutta asia koskee, ei ole oikeutta saada tietoa tässä luvussa tarkoitettun tiedonhankintakeinon käytöstä, ennen kuin tämän lain 162 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty. Hänellä ei ole myöskään henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa (1054/2018) tarkoitettua rekisteröidyn tarkastusoikeutta.

Kun 162 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on tehty, 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä on oikeus saada tieto salaisen tiedonhankintakeinon käyttöä koskevasta asiakirjasta tai tallenteesta, jollei antamatta jättäminen ole välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen, terveyden, yksityisyyden tai salassa pidettävien taktisten ja teknisten menetelmien suojaamiseksi. Kun harkitaan asiakirjan, tallenteen tai tiedon antamatta jättämistä, arvioinnissa on otettava huomioon 1 momentissa tarkoitettun henkilön oikeus asianmukaisesti valvoa oikeuttaan.

Tieto ääni- tai kuvatallenteesta voidaan antaa vain luovuttamalla tallenne viranomaisen luona kuultavaksi tai nähtäväksi, jos tallenteen sisältö huomioon ottaen on syytä olettaa, että tiedon antaminen muulla tavoin voisi johtaa tallenteessa esiintyvän henkilön yksityisyyden suojan loukkaamiseen.

165 §

Viestinnän välittäjänavustamisvelvollisuus ja pääsy eräisiin tiloihin

Viestinnän välittäjän on ilman aiheetonta viivytystä tehtävä televerkkoon telekuuntelun ja televalvonnan edellyttämät kytkennät sekä annettava Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavan viranomaisen käyttöön telekuuntelun toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot, välineet ja henkilöstö. Sama koskee myös niitä tilanteita, joissa telekuuntelu tai televalvonta toteutetaan Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavan viranomaisen toimesta teknisellä laitteella. Viestinnän välittäjän on lisäksi annettava Pääesikunnan 88 tai 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätyn ja tehtäviin erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen käyttöön hallussaan olevat teknisen seurannan toimeenpanoa varten tarpeelliset tiedot.

Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuja rikostorjuntatehtäviä hoitavalla viranomaisella sekä toimenpiteen suorittajalla ja avustavalla henkilöstöllä on oikeus telekuuntelua varten tarpeellisen yhteyden kytkemiseksi päästä myös muihin kuin viestinnän välittäjän hallinnassa oleviin tiloihin, ei kuitenkaan vakituiseen asumiseen käytettyihin tiloihin. Toimenpiteestä päättää Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitettuun rikostorjuntatehtävään määrätty ja tehtäviin erityisesti perehtynyt sotilaslakimies tai muu virkamies. Kotietsinnästä säädetään erikseen.

166 §

Korvaus viestinnän välittäjälle

Viestinnän välittäjällä on oikeus saada valtion varoista korvaus tässä luvussa tarkoitettusta viranomaisten avustamisesta ja tietojen antamisesta aiheutuneista välittömistä kustannuksista. Korvauksesta säädetään sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 299 §:ssä. Korvauksen maksamisesta päättää Pääesikunta.

Päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Hallinto-oikeuden on varattava Liikenne- ja viestintävirastolle tilaisuus tulla kuulluksi.

167 §

Rangaistusasteikon lieventämisen vaikutus

Tässä luvussa tarkoitettujen tiedonhankintakeinojen käyttämiseen ei vaikuta se, että rangaistus mitattaisiin rikoslain 6 luvun 8 §:ää soveltaen lievennetyltä rangaistusasteikolta.

Menettely tuomioistuimessa

168 §

Salaisesta tiedonhankinnasta päättävä tuomioistuin

Salaista tiedonhankintaa koskeva lupa-asia käsitellään Helsingin kärjäoikeudessa. Kärjäoikeus on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja. Kokoonpanoa tulee oikeudenkäymiskaaren 2 luvun 11 §:ssä tarkoitetulla tavalla vahventaa lainoppineella jäsenellä, jollei se asian laatu huomioiden ole ilmeisen perusteetonta. Istunto voidaan pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin yleisen alioikeuden istunnosta säädetään.

169 §

Salaista tiedonhankintaa koskevan vaatimuksen muoto

Salaisen tiedonhankintakeinon käyttöä koskeva vaatimus on tehtävä kirjallisesti.

170 §

Vaatimuksen esittäjän läsnäolo

Vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä asiaan perehtyneen virkamiehen on oltava läsnä tuomioistuimen käsitellessä salaisen tiedonhankintakeinon käyttöä koskevaa vaatimusta. Tuomioistuimen on varattava tiedusteluvalvontavaltuutetulle tai hänen määräämälleen virkamiehelle tilaisuus tulla kuulluksi 93 §:ssä tarkoitetun tehtävän hoitamiseen liittyvän salaisen tiedonhankintakeinon käyttöä koskevan lupa-asian käsittelyssä.

Jos henkilö on 120 §:n 3 momentin 2 kohdan tai 123 §:n 5 momentin 2 kohdan mukaisesti tuntematon ja tuomioistuin on myöntänyt luvan telekuunteluun tai televalvontaan, se saa tutkia ja ratkaista luvan myöntämistä uuteen telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen koskevan asian vaatimuksen tehneen tai hänen määräämänsä virkamiehen läsnä olematta, jos on kulunut vähemmän kuin kuukausi samaa estettävää tai paljastettavaa rikosta koskevan lupa-asian suullisesta käsittelystä. Asia voidaan käsitellä mainitun virkamiehen läsnä olematta myös, jos tiedonhankintakeinon käyttö on jo lopetettu.

171 §

Salaista tiedonhankintaa koskevan vaatimuksen käsittely tuomioistuimessa

Asia on ratkaistava kiireellisesti. Käsittely voidaan pitää myös käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuva teknistä tiedonvälitystapaa, jos käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään. Käsittelyssä on esitettävä salaisen tiedonhankintakeinon käytön edellytyksistä selvitys, joka voi perustua pelkästään kirjalliseen aineistoon.

Päätös on julistettava heti tai viimeistään muiden samaan rikoskokonaisuuteen liittyvien salaisia tiedonhankintakeinoja koskevien vaatimusasioiden käsittelyn päätyttyä.

Asian käsittelyssä on kiinnitettävä erityistä huomiota salassapitovelvollisuuden toteutumiseen ja siihen, että asiakirjoihin ja tietojärjestelmiin sisältyvien tietojen suoja turvataan tarvittavin menettelytavoin ja tietoturvallisuusjärjestelyin.

172 §

Tiedonhankinnan kohteen kuuleminen

Asia voidaan ratkaista kuulematta henkilöä, jonka perustellusti voidaan olettaa syyllistyvän tai syyllistyneen rikokseen, taikka telesoitteen tai telepäätelaitteen taikka kuunneltavan tai katseltavan tilan haltijaa. Käsiteltäessä 122 §:ssä tarkoitettua asiaa telesoitteen tai telepäätelaitteen haltijalle on kuitenkin varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jollei siihen rikoksen estämiseen liittyvästä syystä ole estettä. Käsiteltäessä vapautensa menettäneen teknistä

kuuntelua tai katselua koskevaa asiaa, henkilöä säilyttävän laitoksen edustajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jollei se ole hänen aikaisempi kuulemisensa huomioon ottaen tarpeetonta.

173 §

Muutoksenhakukielto ja kantelu

Lupa-asiassa annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Päätöksestä saa ilman määräaikaa kannella Helsingin hovioikeudelle. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä. Myös tiedusteluvalvontavaltuutetulla on oikeus kannella 93 §:ssä tarkoitetun tehtävän hoitamiseen liittyvän salaisen tiedonhankintakeinon käyttöä koskevasta lupa-asiassa annetusta päätöksestä.

IV OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

14 luku

Asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa olevan reserviläisen tehtävät ja toimivaltuudet

174 §

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja puolustustilalain 1 §:ssä tarkoitettussa puolustustilassa. Tämän luvun 175 ja 176 §:ää sovelletaan myös, kun tasavallan presidentti on päättänyt asevelvollisuuslain 32 §:n 4 momentin nojalla kertausharjoituksesta tai mainitun lain 83 §:n nojalla ylimääräisestä palveluksesta.

175 §

Toimivaltuudet kurinpitomenettelyssä

Asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa oleva, joka toimii perusyksikön päällikkönä tai hänen suoranaisena esimiehenään taikka perusyksikön vääpelinä, saa määrätä kurinpitorangeistuksen noudattaen 33 §:ää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kurinpitoesimies saa toimia tutkinnanjohtajana noudattaen 12 §:ää. Riittävän koulutuksen saanut asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa oleva saa toimia tutkijana.

Sen lisäksi, mitä 21 §:ssä säädetään, kiinniottamisen saa suorittaa asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa oleva, joka on kiinniotettavan suoranainen esimies.

Riittävän koulutuksen saanut asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa oleva voidaan määrätä huolehtimaan täytäntöönpanosta.

176 §

Toimivaltuudet sotilasrikosten selvittämisessä

Tutkinnanjohtajana tai tutkijana 88 §:ssä tarkoitetussa tehtävässä voi toimia myös tehtävään riittävän koulutuksen saanut asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa oleva reserviläinen.

Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen toimivaltuuksia voi käyttää asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa oleva reserviläinen, joka on virkatehtävässään pakkokeinolain 2 luvun 9 §:ssä tarkoitettu pidättämiseen oikeutettu virkamies.

Sen lisäksi, mitä 21 §:ssä säädetään, kiinniottamisen saa suorittaa asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa oleva reserviläinen, joka on määrätty 88 §:ssä tarkoitettuun tehtävään.

Asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa oleva reserviläinen käyttää 1—3 momentissa tarkoitettuja toimivaltuuksia Pääesikunnan rikostorjuntatehtävään määrätyn virkamiehen ohjauksessa ja valvonnassa. Oikeudesta voimakeinojen käyttöön ja hätävarjelusta säädetään 104 §:ssä.

177 §

Reserviläisen rikosoikeudellinen virkavastuu

Asevelvollisuuslain mukaisessa palveluksessa olevaan, joka käyttää 175 tai 176 §:ssä tarkoitettua toimivaltuutta, sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

178 §

Vahingonkorvaus

Edellä 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun tehtävän yhteydessä aiheutuneesta vahingosta vastaa valtio. Vahingonkorvauksesta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Edellä 175 tai 176 §:ssä tarkoitettua tehtävää suorittavan korvausvastuuseen sovelletaan vahingonkorvauslain 4 luvun säännöksiä asevelvollisen korvausvastuusta.

15 luku

Valvonta

179 §

Joukko-osaston komentajan suorittamat kurinpitopäätösten tarkastukset

Joukko-osaston komentajan on tarkastettava alaistensa kurinpitoesimiesten tekemät kurinpitopäätökset vähintään neljännesvuosittain.

Pääesikunta toimittaa tai toimituttaa kurinpitopäätösten tarkastuksia tarvittaessa.

180 §

Puolustushaarakomentajan suorittama kurinpitopäätösten tarkastus

Maavoimien komentajan, merivoimien komentajan, ilmavoimien komentajan ja vastaavan kurinpitoesimiehen on tarkastettava sotilaslakimiehen avustamana alaistensa joukkojen ja laitosten kurinpitopäätökset vähintään kerran vuodessa.

181 §

Kurinpitovallankäytön valvonta

Kurinpitoesimiehen on valvottava alaistensa kurinpitoesimiesten kurinpitovallan käyttöä. Jos joukko-osaston komentaja tai häntä ylempi kurinpitoesimies havaitsee, että kurinpitomenettelyssä on tapahtunut olennainen virhe tai kurinpitoesimies on ylittänyt toimivaltansa taikka kurinpitoasiassa tehty päätös on lopputulokseltaan virheellinen tai ilmeisesti kohtuuton, hänen on kumottava päätös tai lievennettävä kurinpitorangeistusta. Päätöstä ei kuitenkaan saa kumota tai muuttaa, jos sen tekemisestä on kulunut enemmän kuin kaksi vuotta, elleivät erityisen painavat syyt sitä vaadi.

Jos 2 momentissa tarkoitettu kurinpitoesimies katsoo, että kurinpitoasia tulee ottaa uudelleen käsiteltäväksi tai kurinpitopäätöstä olisi muutettava kurinpitoasian vastaajan vahingoksi, hän voi hakea kurinpitopäätöksen poistamista tai purkamista. Kurinpitopäätökseen sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetään tuomion poistamisen edellytyksistä ja 9 §:n 1 momentissa tuomion purkamisen edellytyksistä.

Hakemus on tehtävä 52 §:n 2 momentissa tarkoitetulle tuomioistuimelle kuuden kuukauden kuluessa kurinpitopäätöksen tekemispäivästä. Menettelyyn tuomioistuimessa sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa säädetään ylimääräisen muutoksenhakuasian käsittelystä.

Jos tuomioistuin tai kurinpitomenettelyä valvova esimies on muuttanut alemman esimiehen kurinpitoasiassa tekemän päätöksen tai kumonnut sen, päätös on annettava tiedoksi asianosaisille. Tiedoksiannossa noudatetaan, mitä 44 §:ssä säädetään kurinpitopäätöksen tiedoksiannosta.

Jos kurinpitopäätöksessä määrätty seuraamus on pantu täytäntöön ja kurinpitopäätös on kumottu tai poistettu taikka seuraamusta on lievennetty, noudatetaan, mitä 65 §:ssä säädetään hyvityksestä. Hyvityspäätöksen tekee tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettu kurinpitoesimies.

182 §

Rikostorjunnan valvonta Puolustusvoimissa

Päaesikunta valvoo Puolustusvoimien rikostorjuntaa. Puolustusvoimien asessorin tehtävänä on tässä laissa tarkoitettu Puolustusvoimien rikostorjunnan sisäinen laillisuusvalvonta.

183 §

Puolustusministeriön suorittama ohjaus ja valvonta

Puolustusministeriön tehtävänä on Puolustusvoimien rikostorjunnan yleinen ohjaus ja valvonta.

Päaesikunnan on annettava puolustusministeriölle vuosittain kertomus Päaesikunnan rikostorjunnassa käytettyjen salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen sekä Päaesikunnan rikostorjunnan suojaamisen käytöstä sekä valvonnasta.

Puolustusministeriölle on toimitettava tiedot yhteiskunnallisesti, taloudellisesti tai vakavuudeltaan merkittävistä Puolustusvoimien rikostorjuntaan liittyvistä asioista. Puolustusministeriöllä on oikeus saada tiedot salassapitosäännösten estämättä.

Valvonnan järjestämisestä ja annettavista selvityksistä puolustushallinnossa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

184 §

Päaesikunnan rikostorjunnan ulkoinen laillisuusvalvonta

Puolustusministeriö antaa eduskunnan oikeusasiamiehelle vuosittain kertomuksen 88 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä käytetyistä 92 §:ssä tarkoitetuista salaisista pakkokeinoista ja 13

luvussa tarkoitetuista salaisista tiedonhankintakeinoista sekä niiden suojaamisesta ja valvonnasta.

Puolustusministeriö antaa eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunnalle, eduskunnan oikeusasiamiehelle sekä tiedusteluvalvontavaltuutetulle vuosittain kertomuksen 93 §:ssä tarkoitetuissa tehtävissä käytetyistä 13 luvussa tarkoitetuista salaisista tiedonhankintakeinoista sekä niiden suojaamisesta ja valvonnasta.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun harjoittamasta valvonnasta säädetään tiedustelutoiminnan valvonnasta annetussa laissa (121/2019).

185 §

Tiedusteluvalvontavaltuutetulle tehtävät ilmoitukset

Pääesikunnan on annettava tiedusteluvalvontavaltuutetulle tieto tämän lain nojalla annetusta 93 §:ssä tarkoitettuun tehtävään liittyvästä salaista tiedonhankintakeinoa koskevasta luvasta ja päätöksestä mahdollisimman pian luvan antamisen tai päätöksen tekemisen jälkeen. Tiedusteluvalvontavaltuutetulle on annettava myös tieto tuomioistuimelle tehdystä 93 §:ssä tarkoitettuun tehtävään liittyvästä salaista tiedonhankintakeinoa koskevasta vaatimuksesta.

Pääesikunnan on mahdollisimman pian ilmoitettava tiedusteluvalvontavaltuutetulle 93 §:ssä tarkoitettuun tehtävään liittyvästä päätöksestä, joka koskee:

- 1) salaisen tiedonhankintakeinon suojaamista;
- 2) ilmaisukieltoa.

Tässä pykälässä tarkoitettujen ilmoitusten tekemisessä on kiinnitettävä erityistä huomiota salassapitovelvollisuuden toteutumiseen ja siihen, että asiakirjoihin ja tietojärjestelmiin sisältyvien tietojen suoja turvataan tarvittavin menettelytavooin ja tietoturvallisuusjärjestelyin.

16 luku

Yhteistoiminta muiden viranomaisten kanssa

186 §

Poliisin, Rajavartiolaitoksen ja Tullin virka-apu Puolustusvoimille

Puolustusvoimilla on oikeus saada poliisilta, Rajavartiolaitokselta ja Tullilta tarpeellista virka-apua tässä laissa säädetyn valvontatehtävän suorittamiseksi sekä rikosten estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen liittyvän tehtävän suorittamiseksi. Puolustusvoimilla on oikeus saada virka-apua, jos virka-avun antaminen voi tapahtua vaarantamatta virka-apua antavalle viranomaiselle säädettyjen muiden tehtävien suorittamista.

Virka-apua koskeva pyyntö on tehtävä kirjallisesti. Päätöksen virka-avun pyytämisestä voi tehdä tässä laissa säädetty Puolustusvoimien rikostorjuntatehtävää hoitava virkamies tai kurinpitoesimies.

Poliisin antama virka-apu Puolustusvoimille on maksutonta.

187 §

Poliisin, Rajavartiolaitoksen ja Tullin antama apu ja yhteistoiminta

Jos Pääesikunnalla ei ole toimivaltuutta 88 ja 93 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisen toimenpiteen suorittamiseen, poliisi, Tulli tai Rajavartiolaitos voi

tehtävään määrätyn ja tehtäviin erityisesti perehtyneen sotilaslakimiehen tai muun virkamiehen kirjallisesta pyynnöstä suorittaa sellaisen toimivaltaansa kuuluvan yksittäisen toimenpiteen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu viranomaisen luovuttaa 1 momentissa tarkoitettulla toimenpiteellä saadut tallenteet ja asiakirjat Pääesikunnan rikostorjuntatehtäviä hoitaville. Tallenteet ja asiakirjat saa luovuttaa käsittelemättöminä. Tällöin tallenteiden ja asiakirjojen tarkastamisesta sekä muista tiedon käsittelyyn liittyvistä tehtävistä vastaavat Pääesikunnan rikostorjuntatehtäviä hoitavat virkamiehet tämän lain ja pakkokeinolain 10 luvun mukaisesti.

Asian laadun niin vaatiessa 88 ja 93 §:n 1 momentissa tarkoitettu tehtävä suoritetaan yhteistoiminnassa 1 momentissa tarkoitettun viranomaisen kanssa. Pääesikunnan rikostorjuntatehtäviä hoitava ja asianomainen toimivaltainen viranomaisen sopivat yhteistoiminnassa tehtävään liittyvistä kysymyksistä.

Pääesikunnan rikostorjuntatehtäviä hoitavien on toimittava yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi sekä annettava salassapitovelvollisuuden estämättä muita tietoja kuin henkilötietoja, jos tietojen luovuttaminen on tarpeen viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Henkilötietojen luovuttamisesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetussa laissa.

Pääesikunnan ja muiden viranomaisten välisen yhteistyön järjestämisestä sekä yhteistyöhön osallistuvista tahoista ja niiden tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

188 §

Toimiminen toisen rikostorjuntaviranomaisen tehtäväalueella

Pääesikunta voi pyynnöstä suorittaa poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen puolesta tämän tehtäväalueeseen kuuluvan yksittäisen rikostorjuntaan liittyvän toimenpiteen käyttäen niitä toimivaltuuksia, joita Pääesikunta saa käyttää omalla tehtäväalueellaan sille kuuluvissa rikostorjuntatehtävissä.

Pääesikunta voi suorittaa 1 momentissa tarkoitettun rikostorjuntatehtävään liittyvän kiireellisen toimenpiteen 1 momentin mukaisin toimivaltuuksin ilman pyyntöäkin, jos toimenpidettä ei voida viivyttää. Toimenpiteestä on ilmoitettava ilman aiheetonta viivytystä sille viranomaiselle, jonka tehtäväalueeseen toimenpide kuuluu. Toimenpiteestä on luovuttava, jos viranomaisen, jonka puolesta toimenpide suoritetaan, sitä pyytää tai ottaa tehtävän hoitaakseen. Pääesikunta sopii poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen kanssa tässä momentissa tarkoitetuista kiireellisistä toimenpiteistä ja ilmoitusmenettelystä.

Jos Pääesikunta ei ryhdy 2 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen, sen on ilmoitettava tietoonsa tulleesta asiasta ilman aiheetonta viivytystä sille viranomaiselle, jonka tehtäväalueeseen toimenpide kuuluu, jos ilmoittaminen on välttämätöntä vakavan rikoksen estämiseksi, tällaista rikosta koskevan tutkinnan aloittamiseksi taikka milloin se näihin rinnastettavan muun erityisen syyn vuoksi on tarpeen.

189 §

Rikostorjuntatehtävän siirtäminen poliisille

Jos tutkinnan puolueettomuus tai rikoksen vakavuus sitä edellyttää, esitutkinta on siirrettävä poliisin suoritettavaksi. Kun asia siirretään poliisin tutkittavaksi, tutkinnanjohtajuus siirtyy poliisille.

Esitutkinta on aina siirrettävä poliisin suoritettavaksi, jos rikoksesta epäilty on Puolustusvoimain komentajan, Pääesikunnan päällikön, kenraalin tai amiraalin virkaan nimitetty virkamies.

Esitutkinta on aina siirrettävä poliisin suoritettavaksi myös, jos rikoksesta epäilty on sotilastiedusteluviranomaisessa palveleva virkamies ja epäilty rikos on tapahtunut sotilastiedustelusta annetun lain (590/2019) 4 luvussa tarkoitettujen tiedustelumenetelmien käytön yhteydessä tai sotilastiedustelutehtävän suorittamisen yhteydessä.

Rikostorjuntatehtävä voidaan muutenkin siirtää poliisille asian laadun niin vaatiessa. Poliisilla on myös erityisestä syystä oikeus oma-aloitteisesti ottaa tässä laissa tarkoitettu rikostorjuntatehtävä suoritettavakseen.

Myös yksittäinen kuulustelu tai muu tutkintatoimenpide voidaan antaa poliisin suoritettavaksi.

190 §

Ilmoittamisvelvollisuus poliisille

Pääesikunnan rikostorjuntatehtävää hoitavien virkamiesten on ilmoitettava 89 §:ssä tarkoitettua rikoksesta, käynnistämästään toimenpiteestä rikoksen paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä ilman aiheetonta viivytystä 92 §:ssä tarkoitettujen salaisten pakkokeinojen käyttämisestä rikoksen selvittämiseksi poliisille.

Kurinpitoesimiehen on ilmoitettava poliisille käynnistämästään toimenpiteestä rikoksen selvittämiseksi.

Rikosten estämistä ja paljastamista hoitavien Pääesikunnan virkamiesten on ilmoitettava poliisille ilman aiheetonta viivytystä salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisestä.

Tässä pykälässä tarkoitettua ilmoittamisvelvollisuuden piiriin kuuluvista rikoksista ja ilmoittamismenettelystä sovitaan Puolustusvoimien ja poliisin välisessä yhteistoiminnassa. Tiedot saa luovuttaa teknisen rajapinnan avulla tai muuten sähköisesti.

191 §

Rikosepäilystä ilmoittaminen

Pääesikunnan rikostorjuntatehtävää hoitavan virkamiehen on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava tietoonsa tulleesta rikoksesta sille rikostorjuntaviranomaiselle, jonka tehtäväalueeseen rikos kuuluu, jos ilmoittaminen on välttämätöntä vakavan rikoksen estämiseksi, tällaista rikosta koskevan tutkinnan aloittamiseksi taikka milloin se muun erityisen syyn vuoksi on tarpeen.

192 §

Merkintä ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään

Tuomioistuimen on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava sotilasviranomaiselle ja Rikosseuraamuslaitokselle ratkaisustaan, jolla se on tuominnut kurinpitorangeistuksen. Ratkaisua koskevat tiedot tallennetaan oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään. Tietojen tallentamisesta säädetään oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetussa laissa (955/2020).

17 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös

193 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 2025.

Tällä lailla kumotaan sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annettu laki (255/2014).

Muualla laissa olevalla viittauksella kumottuun lakiin tarkoitetaan tämän lain tultua voimaan viittausta tähän lakiin.

Jos kurinpitomenettelyssä käsiteltävä rikos on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, määrättäviin seuraamuksiin, pakkokeinoihin, asian käsittelyyn ja muutoksenhakuun sekä täytäntöönpanoon ja valvontaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 14.3.2025

Tasavallan Presidentti

Alexander Stubb

Puolustusministeri Antti Häkkänen